

1986

**İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ**

TÜRKİYE'DE YAŞANAN ÇATIŞMALI SÜREÇTE
KİMYASAL VE BİYOLOJİK SİLAH KULLANIMI
İDDİALARINA DAİR
RAPOR

26 AĞUSTOS 2011

I. KİMYASAL SİLAHLAR

Kimyasal silahlar insan sağlığına ağır zararlar veren ya da ölümüne yol açan genellikle zararlı bileşiklerdir. Genellikle askeri amaçlarla kullanılan bu bileşikler sinir sisteminin felç olmasına (sinir gazları); geçici körlük, sağırılık, felç ya da kusmaya; deride, gözlerde ağır yanıklara ya da solunum güçlüğüne yol açar. Düşmandan saklanmak veya düşmanı şaşkırtmak amacıyla kullanılan sis ve yangın bombaları ile düşmanın yerini saptamak amacıyla kullanılan kimyasal yaprak dökücüler ve ot dökücüler de kimyasal silah olarak kabul edilir.

Çeşitleri ve Özellikleri:

Boğucu Gazlar:

A) Fosgen: 20 derecede renksiz gaz, halinde taze biçilmiş ot ve yeşil mısır kokusunda, göz ve cilde etkisi olmayan, 1-3 saate kadar etkileme hızı olan ve ciğerleri yakan ve kabartan bir gazdır.

B) Difosgen: 20 derecede renksiz sıvı halinde, taze biçilmiş ot ve yeşil mısır kokusunda, hafifçe göz yaşartan 1-3 saate kadar etkileme hızı olan, ciğerleri yakan ve kabartan bir gazdır.

Sinir Gazları:

A) Tabun: 20 derecede sıvı kahverengi, hafif meyvemsi kokusunda(saf iken yok), göz ve cilde etkisi çok yüksek, etkileme hızı çok hızlı, nefes kesici ve öldürücü bir gazdır.

B) Sarin: Yüksek derecede zehir içeren ve vücudun merkezi sinir sistemini kilitleyen bir gazdır. Sarin patlamasının ardından dakikalar sonra ölüme neden oluyor. Vücuda solunumla giren gaz gözlerde ve deride tahrişe neden oluyor. Burun akması, göz yaşarması, solunum zorluğu, göz kararması, mide bulanması ve baş ağrısı belirtileri. Solunumu durduran gaz ve kasları eriterek ölüme neden oluyor.

C) Soman: 20 derecede sıvı, renksiz, saf değilse meyve kokusunda, göz ve cilde etkisi çok yüksek, etkileme hızı çok yüksek, nefes kesici ve öldürücü bir gazdır.

D) Kalıcı Sinir Gazı: 20 derecede sıvı, renksiz, kokusuz, göz ve cilde etkisi çok yüksek, hızlı etkilemesi olan, nefes kesici ve öldürücü bir gazdır.

Kan zehirleyici Gazlar:

A) Hidrojen Siyanür:20 derecede gaz veya sıvı halinde, renksiz, şeftali çekirdeği kokusunda, göz ve cilde etkisi hafif, etkileme hızı çok yüksek, vücudun oksijen kullanımını önler ve nefes alma hızını azaltır.

B) Siyaanogen Klorür: 20 derecede gaz halinde, renksiz, kokusu Hidrojen Siyanür gazına benzer, göz yaşartıcı ve tahriş edicidir, nefes alma hızını azaltır ve boğucudur.

C) Arsin: 20 derecede gaz halinde, renksiz, hafif sarımsak kokusunda, göz ve cilde etkisi olmayan, 2 saatten 11 güne kadar etkisi olan, kanı, ciğerleri ve böbrekleri zehirleyen bir gazdır.

Yakıcı Gazlar:

A) Damıtılmış iperit (Hardal) gazı: Saf halde iken renksiz olan gaz, çeşitli öldürücü karışımların ardından sarı ve kahverengi renklere bürünüyor. Gaz solunumla alındığında gözlerde ve deride yanmaya neden olurken mukozayı tahriş ediyor. Deriyi ve gözleri yakan

gaz, kemik erimesine ve zehirlenmeye neden oluyor. Hücrelerin dengesini dakikalar içinde bozan gazın etkileri, bir ile 24 saat içinde ortaya çıkıyor.

B) Nitrojen iperit: 20 derecede koyu sıvı halde, balık veya küf kokusunda gözlere çok cilde daha az etkisi olan, 12 saatten daha fazla etkileme hızına sahip olan, yakıcı, solunum istemlerini etkileyici, dokuları parçalayan, damarları yaralayan bir gazdır.

C) Fosken oksim: 20 derecede katı veya sıvı halinde, renksiz, keskin nüfus edici bir kokuya sahip, göz, cildi ve burnu tahriş edici, etkileme hızı temasla olan, göz ve burun mukozalarını aşırı derecede tahrip eden ve hızla sivilce yapan bir gazdır.

D) Levizit: 20 derecede koyu yağlı sıvı halde, ıtır çiçeğine benzer kokusu olan, göz korneasını zedeleyen, etkileme hızı çabuk olan, Hardal gazı gibi etkileri olan ve tüm vücudu etkileyebilen bir gazdır.

E) İperit levizit: 20 derecede koyu yağlı sıvı halde, sarımsak kokusunda, göz ve cilde etkisi çok yüksek olan, ani batıcı etkisi ile berber yakıcı etkisi de (yaklaşık 13 saat) olan ve bütün vücudu da zehirleyebilen bir gazdır.

F) Etildikloro-arsin: 20 derecede sıvı halde renksiz, meyve kokusunda fakat tahriş edici, solunum sistemini tahrip eder, gözleri etkiler, yakar, öldürücü bir gazdır.

G) Fenildikloro-arsin: 20 derecede renksiz ve sıvı halde, gözleri yaralayan cilde etkisi daha az olan, tahriş edici, mide bulandıran ve kusturan, yakıcı bir gazdır.

H) Metildikloro-arsin: 20 derecede renksiz sıvı halde, kokusuz, göz korneasını zedeleyen, etkileme hızı yüksek olan, solunum sistemini tahriş eden, gözleri ve ciğerleri yaralayan bir gazdır.

Kusturucu Gazlar:

A) Difenilklor-arsin: 20 derecede beyaz katıdan kahve rengine, kokusuz, etkileme hızı çok hızlı, baş ağrısı, kusma ve mide bulantısı yapan bir gazdır.

B) Adamsit: 20 derecede sarıdan yeşil katıya, kokusuz, etkileme hızı çok yüksek, soğuk semptomlar gibi baş ağrısı, kusma ve mide bulantısı yapabilen bir gazdır.

C) Difenilsiyonoarsin: 20 derecede beyazdan pembe katıya, acıbadem sarımsak karışımı bir kokuya sahip olan, Adamsit gazı gibi etkileri olan bir gazdır.

Göz yaşartıcı gazlar:

A) Klorbasetofenon: 20 derecede katı halde, elma çiçeği kokusunda, göz ve cilde tahriş edici etkilere sahip, anında etkileme hızı olan, göz yaşartan, solunum sistemlerini tahriş eden bir gazdır.

B) Kolrfomdakloroasetofenon: 20 derecede sıvı halde, klor kokusunda, ciddi göz tahrişi hafif cilt tahrişi yapabilen, anında etkileyici, göz yaşartıcı, solunum sistemlerini tahriş eden bir gazdır.

C) Kloroformda, kloroasetofenon ve kloropikrin: 20 derecede sıvı halde, sinek kağıdı kokusunda, anında etkileme hızı olan, kusturucu gaz, boğucu gaz ve göz yaşartıcı gaz etkilerini gösterir.

D) Karbontetraklorürde ve benzinde kloroasetofenon: 20 derecede sıvı halde, benzin

kokusunda, geçici ciddi göz tahrişi, hafif cilt tahrişi, anında etkileme hızı olan, güçlü bir göz yaşartıcı gazdır.

E) Bromobenzilsiyaniür: 20 derecede sıvı halde, bozuk meyve kokusunda, göz ve cilde tahriş edici toksin olmayan, anında etkileme hızı olan, gözleri ve solunum yollarını tahriş eden bir gazdır.

F) O-Klorobenzilmalononitril: 20 derecede renksiz ve sıvı halde, biber kokusunda, göz ve ciltte çok tahriş edici olmayan, anında etkileme hızı olan bir gazdır.

Uyuşturucu gazlar, farkosimik:

A) Quinocloynil Menzilate: 20 derecede gri beyaz duman renginde, aerosol halinde, kokusuz, göz ve cilde etkisi olmayan, etkileme hızı yavaş olan, uyuşturucu bir gazdır.

Gizleyici ve Perdeleyici Sis Maddeleri:

A) Titanyum tetra klorür: 20 derecede renksiz, sıvı halde, cildi aşındıran, hafif yanma hissi veren bir gazdır.

B) Kükürttrioksit, klorosülfonik asit çözeltisi: 20 derecede sıvı halde, cildi daha çok aşındıran bir gazdır.

C) Heksakloreten: 20 derecede katı halde, yoğun olarak solunursa çinko zehirlenmeleri etkisi gösterir.

Kimyasal silahların kullanma şekilleri:

Püskürtücü aletler veya spray-tanklarla, sıvı veya aerosol şeklinde, topçu mermileri, roket veya torpido mermileri içinde, mayınlarla, füzelerle, uçak bombalarıyla kullanılmaktadır.

II. KİMYASAL SİLAH KULLANIMININ TARİHÇESİ

Kimyasal gazlar tarih boyunca sürekli devletlerin savaşlarda düşmanlarına karşı kullandığı en etkili silahlardan biri olmuştur. Tarihçilere göre kızgın kömür, kükürt ve zift karışımından oluşan ilk kimyasal silah MÖ 423'de Peloponez savaşları sırasında kullanılmış, daha sonra MS 660'larda zift, reçine, kükürt, nafta, kireç ve güherçile içeren 'Yunan ateşi' icat edilmiştir. Modern kimyasal savaşın başlangıcı ise 22 Nisan 1915 olarak bilinir. Küçük bir Belçika şehri olan Ypres'de, Almanlar tarafından kullanılan klor gazı İngiliz ve Fransız kuvvetlerine doğru sürüklenerek büyük bir panik oluşturmuştu. Bu savaş sırasında Almanlar diğer bir boğucu gaz olan fosgeni de kullanmışlardır. ABD'de de ilk kez 1917 de kurulan bir kimyasal savaş merkezinde hem üretim, hem de askerler üzerinde fizyolojik çalışmalar yapılmış, ancak gözler ve solunum yolunu koruyucu önlemler daha sonra Almanların hardal gazını da kullanmaları üzerine yetersiz kalmıştır. Hardal gazı ilk kez Ypres'de 12 Temmuz 1917 de İngilizlere karşı kullanılmış, bir günde 20 bin kişi etkilenmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda savaşan her iki taraf da binlerce ton hardal gazı kullanmıştır. En büyük kaybı maskelerinin ilkelliği ve tedavi için gecikilmesi nedeniyle Rusya vermiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kimyasal savaş tehdidi daha çok ciddiye alınmış, hem korunma ve tedavi hem de saldırı ve eğitime yönelik araştırmalara ağırlık verilmiştir. Yeni gaz maskeleri geliştirilmiş, yağlı bezler ve kauçuk teçhizat ile uçak ve tanklarda gazları taşıyıcı sistemler üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı çıktığında tüm güçlü ülkeler kimyasal silahlara ve bunlara karşı savunma önlemlerine sahipti. Kimyasal silahlar bakımından en güçlü ülke, 1930'ların sonlarında Çin'e karşı bu gazları kullanmış olan Japonya idi. Savaş sırasında çeşitli dumanlar ve alev püskürtücü bazı gazlar kullanılmıştır. Almanlar 1943'te İtalya'da Bari limanını

bombaladıklarında, ABD'ye ait bir gemide bulunan 2 bin hardal bombasının patlaması sonucunda, 17 gemi batmış, yangınlar çıkmış, hardal dumanlarının çevreye yayılması sonucunda askeri birlikler ve siviller büyük ölçüde zarar görmüştü. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da kimyasal silahların kullanımı devam etmiştir. 1960'ların ortalarında Yemen İç Savaşı sırasında Mısır, Yemenli Kralcılara karşı hardal ve sinir gazı kullanmıştır. Amerikalılar Vietnam'da tünelleri ve yeraltı sığınaklarını boşaltmakta kargaşa kontrol gazları, ormanları yok etmekte de herbisit spreyleri kullanmışlardır.

Kamboçya'da T2 mikotoksini olduğu sanılan bir biyolojik silah kullanıldığı iddia edilmiştir. Irak-İran savaşı sırasında da Irak, İran birliklerine karşı kimyasal silahlar kullandığı bilgileri bulunmakta. Ancak Irak'ın bu gazları en etkili olarak kullandığı yer Halepçe olmuştur. Tarihe kara bir leke olarak geçen Halepçe Katliamı, Saddam rejiminin Kürtlere yönelik gerçekleştirdiği korkunç katliamların en büyüğüdür. Hardal gazının kullanıldığı katliamda, 5 binin üzerinde Kürt yaşamını yitirirken, onbinlercesi yaralanmıştı. Katliamın üzerinden yıllar geçmesine rağmen halen kimyasal gazların etkisinin sürdüğü biliniyor.

III. KİMYASAL SİLAHLARIN YASAKLANMASI SÖZLEŞMESİ (CWC)

Kimyasal silahların üretimini, stoklanmasını ve kullanımını yasaklayan bir silah kontrol antlaşmasıdır. Konvansiyonun tam adı "Kimyasal Silahların Geliştirilmesinin, Üretimini, Stoklanmasının ve Kullanımının Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme" şeklindedir.

Antlaşma, Kimyasal Silahları Yasaklama Örgütü (OPCW) tarafından yönetilir. Bu örgüt bağımsız bir oluşum olmasına rağmen, Birleşmiş Milletler dahilinde bir departman olduğuna yönelik yanlış bir kanaat vardır.

Mayıs 2009 itibarı ile konvansiyona taraf olan 188 ülke bulunmaktadır. İki ülke de sözleşmeyi imzalamış ancak henüz yürürlüğe sokmamıştır.

Kimyasal ve biyolojik silahların yasaklanmasına yönelik hükümetler arası mütalaa, 1968'de 18 ülkenin dahil olduğu Silahsızlanma Komitesi ile başlatıldı. Oluşumun adı, çeşitli isim değişiklikleri ve düzenlemelerle 1984'te Silahsızlanma Konferansı (CD) oldu. 2 Eylül 1992'de Silahsızlanma Konferansı, Kimyasal Silahlar Konvansiyonu'nu kapsayan yıllık raporunu Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sundu. Genel Kurul, 30 Kasım 1992'de Konvansiyonu onayladı. Ardından da BM Genel Sekreteri 13 Ocak 1993'de Paris'te Konvansiyonu imzaya açtı. CWC yürürlüğe girdiği 29 Nisan 1997 tarihine kadar imzaya açık kaldı.

Türkiye, 1993 yılında imzaya açılan sözleşmeye, 12 Mayıs 1997 tarihinde taraf olmuştur.

IV. TÜRKİYE'DE KİMYASAL SİLAH İDDİALARI

Türkiye'de 1984 yılında başlayan ve 'düşük yoğunluklu savaş' olarak tanımlanan çatışmalı süreçte, sistematik bir biçimde insan hakları ihlalleri yaşanmış ve insancıl hukuk kaideleri yok sayılmıştır. Savaş dönemlerinde insanlığa karşı suçlar olarak tanımlanan kitle imha silahları, yani kimyasal silah kullanımı 1990'lı yıllardan sonra yoğun bir şekilde gündeme gelmeye başlamıştır. 90'lı yıllarda çatışmalı sürecin yarattığı çeşitli zorluklar nedeniyle kimyasal silah kullanımı çok fazla gündeme gelmemekteydi. İlk kez 1994 yılında yaşanan bir çatışmada PKK militanlarına karşı kimyasal silah kullanıldığı yönünde iddialar ortaya atıldı. Ancak bu çatışma ve iddiaya ilişkin yeterli veri elde edilemediği için veri olarak bu raporda yer almamıştır.

Kolluk güçlerinin PKK militanlarına yönelik kimyasal silah kullandığı yönündeki iddialar, sonraki yıllarda da gündeme geldi ancak bu iddialar dönemin koşulları nedeniyle bağımsız kurullarca ele alınamadı.

Daha sonra, Şırnak'ın Silopi İlçesi'ne bağlı Ballıkaya (Bilika) Köyü yakınlarında 11 Mayıs 1999 tarihinde gerçekleştirilen operasyonda yaşamını yitiren 20 PKK militanının kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürülmüştü. Basına yansıdığı kadarıyla; o dönemde, militanlar olay yerinden elde ettiği ve olayda kullanıldığı iddia ettiği kimyasal gazla ait tüpü kriminal inceleme için Almanya'ya göndermiş. Almanya'da bulunan kriminal laboratuvarında yapılan inceleme sonrası tanzim edilen raporda; materyalin(tüpün) kimyasal madde içeren ve öldürücü niteliğe sahip kimyasal gaz olduğu belirtilmiş. Yakın zamanda ROJ tv'de yayınlanan bir programda bazı görüntüler yayınlandı. Yayınlanan görüntülerin "belirtilen olayla ilgili olduğu, bugün dahi orduda görev yapan bazı askerlerin bu olayda yer aldığı, olay ardından mağaranın önünde dizilen cenazelerin başına gelen rütbeli bir subayın olayda kimyasal silah kullanıldığını ikrar ettiği " belirtildi.

Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde de 2009 yılının Eylül ayında meydana gelen bir çatışmada yaşamını yitiren ikisi kadın 8 PKK militanının kimyasal silah kullanılmak suretiyle öldürüldüğü ileri sürülmüştü. İddiayı doğrular nitelikte fotoğraf ve materyaller ele geçiren insan hakları kuruluşları bu materyalleri incelenmek üzere Almanya'ya gönderdi. Alman basını, Türk ordusunun PKK militanlarına karşı 'kimyasal silah' kullandığını belirtti. Alman insan hakları savunucuları ve siyasetçiler uluslararası soruşturma isterken, Hamburg Üniversitesi TSK'nın kimyasal silah kullandığını raporla ispatladı. Söz konusu olaya ilişkin ortaya çıkan fotoğrafları inceleyen Hans Baumann adlı bir uzman resimlerin gerçek olduğunu kanıtladı ve Hamburg Üniversitesi Hastanesi de militanların büyük bir olasılıkla kimyasal silahla vurulduğuna dair rapor verdi.

Bu yıldan sonra da ordu mensuplarının kimyasal silah kullandığı yönünde haberler sürekli gelmeye devam etti. Ancak, iddiaların araştırılması için gerekli olan bağımsız uzman kurulların işletilmemesi nedeniyle yeterli ve ikna edici kesin bir sonuç ortaya çıkartılamadı.

Son olarak 31 Temmuz 2011 tarihinde Hakkâri'nin Şemdinli İlçesi'nde çıkan çatışmada yaşamını yitiren Bedran Kaya adlı PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Bu iddia, Kaya'nın vücudunda herhangi bir kurşun izinin olmaması ve cenazesini yıkayanlar tarafından derisinin parça parça döküldüğüne dair bilgiler verilmesi üzerine ortaya çıktı.

Bölge genelinde yaygın bir şekilde yaşanan bu olaylara ilişkin derneğimize başvuruların gelmesi üzerine çeşitli zamanlarda iddialara ilişkin suç duyurusunda bulduysak da, bu başvurular şu ana kadar sonuçlanmadı. İnsan Hakları Derneği (İHD) olarak, bir insanlık suçu olarak gördüğümüz kitle imha silahı niteliğindeki kimyasal silahların kullanımına sessiz kalmamak amacıyla bugüne kadar ortaya atılan iddialar, araştırmalarımız sonucu elde ettiğimiz veriler, bize yapılan başvurular ve basın yayın organlarında konuya ilişkin yayınlanan haberlerden dolayı böylesi kapsamlı bir rapor hazırlama gereği duyduk.

Raporda yer alan verilerin henüz açığa çıkartılmamış veriler olduğunu ancak iddiaların mutlak surette araştırılmaya muhtaç olduğunu bir kez daha belirtmekteyiz. Bu nedenle elimizde bulunan tüm başvuru ve verileri hem Türkiye ve Dünya kamuoyuna, hem de devlet yetkililerinin dikkatine sunuyoruz. Amacımız, böylesi önemli bir konuda sessiz kalınmaması ve iddiaların araştırılmasıdır.

İlk olarak 1994 yılından başlayarak 2011 yılına kadar devam eden kimyasal ve biyolojik silah kullanımına ilişkin raporumuzun istatistiği ve ayrıntılı verileri şöyledir;

İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ

KİMYASAL SİLAH KULLANIMI İDDİALARINA DAİR RAPORUN İSTATİSTİĞİ

* Militanlara Yönelik Kimyasal Silah Kullanımı İddiası	: 39
* Doğa ve Araziye Yönelik Kimyasal Silah Kullanımı İddiası	: 5
* Biyolojik Silah Kullanımı İddiası	: 2
* Kimyasal Silah Kullanımı Sonucu Yaşamını Yitiren Militan Sayısı	: 437
* Kimyasal Silah Kullanımı Sonucu Telef Olan Hayvan Sayısı	: 134

İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ

KİMYASAL SİLAH KULLANIMI RAPORU AYRINTILI VERİLER

(NOT: Veriler olayın yaşandığı tarih esas alınarak kronolojik sıraya göre sıralanmıştır)

***29 Nisan 2009 tarihinde şubemize başvuruda bulunan Zafer Tanrış şu beyanlarda bulundu:** “Kardeşim Gökmen Tanrış yaklaşık olarak 16 yıl önce evden ayrıldı ve kendisinden bir daha haber alamadık. Daha sonra aldığımız duyumlar PKK’ye katıldığı yönündeydi. Ayrıca biz onun yaşayıp yaşamadığına dair herhangi bir bilgiye sahip değildik. Ancak 10 gün önce kardeşimin 1994 yılında Erzincan Gümüşhane arasında bulunan Samsavat bölgesinde çıkan bir çatışmada kimyasal silah kullanılarak öldürüldüğünü öğrendik. Biz kardeşimin cenazesi almak istiyoruz ve kimyasal silah kullanılarak öldürülüp öldürülmediğini de öğrenmek istiyoruz. Kardeşimin cenazesini teşhisi ve alımı için gerekli girişimlerde bulunmanızı talep ediyorum.” (İHD Diyarbakır)

*Malatya’dan PKK’ye katılmak üzere yola çıkan ancak henüz katılım sağlayamadan Adıyaman’ın Bezar Dağı’nda 17 Mayıs 1994 tarihinde düzenlenen bir operasyonda toplu halde katledilen 22 dersane öğrencisi ve onları almaya gelen 6 PKK militanının kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü. Yaşanan operasyona tanıklık eden az sayıda görgü tanığı kimyasal silah kullanımını doğrularken, Gazeteci Evrim Alataş, yaşamını yitiren gençlerden yeğeni Fidel Töre üzerine yazdığı bir yazıda kimyasal silah kullanımına dikkat çekmişti. O dönem yaşanan olaya ilişkin görgü tanıklarıyla görüşen Dicle Haber Ajansı’nın (DİHA) 13 Mayıs 2011 tarihli haberine göre, Malatya ve ilçelerinde 22 dersane öğrencisi genç 16 Mayıs günü dağ yoluna düştüler. Görgü tanıkları bir minibüsle Bezar Dağı’na doğru “Piknik yapmaya gidiyoruz” diye çıkan gençlerin sanki düğüne gider gibi neşeli olduklarını anlatıyor. Dağın yamaçlarına geldiklerinde minibüsten inen gençler, günde yüzlerce aracın geçtiği yolun kenarında olan ve üstünde ne bir ağaç ne de bir kayayı barındırmayan Bezar’a tırmanmaya başladı. Belirlenen ortak noktada 6 PKK’li ile buluşan gençler geceyi dağda geçirdi. Ertesi gün ise kimilerine göre ihbar kimilerine göre ise bir itirafçının ifadeleri doğrultusunda askerler Bezar Dağı’nı çembere aldı. Ve tarih 17 Mayıs’ın sabah saatlerini gösterdiğinde Adıyaman ve Diyarbakır’dan havalanan askeri helikopterler Bezar Dağı’nın üstünden uçarken, yamaçlardan ise binlerce asker 22 silahsız sivil ve 6 PKK’linin etrafını sarmıştı. Anlatıma göre 6 PKK’li, 22 silahsız sivil dağın yukarılarına doğru çıkararak kendini korumaları ve askerlerle karşılaşarlarsa teslim olmaları için ikna etti. PKK’liler gençleri korumak için yolu

keserek askerleri beklemeye başladı. Burada çıkan çatışmada aralarında İrfan Çintay'ın da bulunduğu 6 PKK'li yaşamını yitirdi. Aynı saatlerde çevrede bulunan Şêxbor, Bowık, Qotır köylülerinin gözü önünde çıplak dağın orta yerinde ellerinde tek silah olmayan 22 gencin başına kobra helikopterleri bomba yağdırdı. Alev topuna dönen Bezar'da ellerini teslim olmak için havaya kaldırmış gençler, 3 saat süren bombardıman sonucunda öldürüldü. Dönemin görgü tanıkları, yaşamını yitiren gençlerin vücudundaki yanıkları ve dağa yayılan ağır kimyasal kokusunu hala dün gibi hatırlıyor. İnsan hakları örgütleri ise Bezar'da kimyasal kullanıldığı yönündeki bulguların güçlü olduğuna dikkat çekiyor. Zulüm bununla da bitmedi ve bölgede o günleri yaşayan herkesin şahitliğinde cenazeler at ve katırlara bağlanarak karayoluna kadar yerde sürüklendi. Buradan kamyon kasasına doldurulan 22'si sivil 28 gencin cenazeleri Adıyaman'a getirilerek karakol bahçesinde uzun süre bekletildi. Bezar katliamına tanıklık edenler, o acıyı hala yüreklerinde yaşadıklarını söylüyor. Bezar Dağı'nın hemen dibinde bulunan Aleviler için kutsal mekanlardan Şêxbor Ziyareti'nin bekçisi Hüseyin Ergün de gözünün önünde yaşananları anlatmakta güçlük çekiyor. *"Hepsi daha talebeydi"* diyerek sözlerine başlayan Ergün, dağa ilk çıktıkları zaman gördükleri gençlerin bir düzlükte top oynadıklarını gördüğünü söyledi. Katliamın yaşandığı saatlerde keçilerini otlatmak için baharın yeşerttiği Bêzar Dağı'na çıktığını belirten Ergün, *"Öğlen saatlerinde bir gümbürtüyle ayağa fırladım. 'Allahım bu da ne' diyerek yukarı tırmanmaya başladım. Keçiler kendilerini aşağı doğru bırakırken ben de bir sırtı aştığım sırada askerlerle karşılaştım. Binlerce asker dağın etrafındaydı ve beni hemen aşağıya yollayıp oradan uzaklaştırdılar. Diyarbakır yönünden gelen iki helikopterler tozu dumana kaldırıp dağı bombalıyorlardı. Helikopterin biri gidip diğeri geliyordu. Bombalama bittikten bir gün sonra ben olayın olduğu yere gittim. O bölgenin her tarafı kan olmuş, gençlerin elbiseleri, eldivenleri, boncukları, ayakkabıları hep yanmış. Kendi kendime 'hey evleri yıkılalar bu çocukların ellerinde silah yok, teslim olmuşlar' diye ağladım. Öldürdükleri çocukları sürükleyerek hayvanların yanına götürüp hepsini ipe hayvanlara bağladılar, ardından ise sürükleyerek bu sefer de karayolunun oraya götürüp kamyonu üst üste atarak Adıyaman'a götürdüler"* dedi.

Dönemin İHD Malatya Şube Başkanı Hasan Buran ise Bêzar Dağı'nda yaşamını yitirenlerin ailelerinin kendisine başvurması üzerine Adıyaman'a gittiklerini, orada teşhis işlemleri sırasında korkunç bir manzarayla karşılaştıklarını söyledi. Buran, *"Mayıs'ın 16'sında Bêzar'a giden gençlerin aileleri bize başvurarak çocuklarının kaybolduğunu belirtti. Daha sonra İrfan Çintay'ın babası Ali Çintay benim yanıma gelerek çocuklarının ve 27 kişinin daha çatışmada öldüklerini söyledi. Bunun üzerine biz savcılığa başvurarak oluşturduğumuz bir heyetle Adıyaman'a gittik. Adıyaman komando birliğinin olduğu karakolun yanına gittiğimizde düz bir alana dizilmiş biçimde 28 cenazeyi gördük. Cenazelerin birçoğu yanmıştı, iç organları dışarı çıkmıştı, vücutlarının büyük bölümleri parçalanmıştı, bu parçaları tenekelere doldurup insanların teşhis etmesi için dizmişlerdi. Biz ailelerle birlikte 4 cenazeyi aldık. Fidel Töre, İrfan Çintay ve Yusuf Bektaş'ı Gölpınar köyünde, aynı zamanda amcamın oğlu olan Ferhat Buran'ı ise Hisardere Köyü'nde toprağa verdik"* diye konuştu. Buran, 11 cenazenin aileler tarafından güçlkle teşhis edilerek alındığını diğerlerinin ise toplu mezara gömüldüğünü söyledi. Bezar Dağı'nda yaşanan katliam sonucunda vücutları tanınmaz hale gelen 17 gencin cenazesi karakol bahçesinde teşhir edildikten sonra hiçbir dini vecibesi yerine getirilmeden Adıyaman Kimsesizler Mezarlığı'na toplu olarak gömüldü. Adıyaman halkı ise toplu mezarı anıta dönüştürerek, kutsal bir mekan haline getirip çiçeklerle bezedi. Bêzar Dağı'nda kimyasal bombayla son bulan 28 gençten 24'ünün isimleri şöyle; Ali Elçi, Kamber Yamaç, Kamber Yavuz, Doğan Öter, Fidel (Şükrü) Töre, Hüseyin İlhanlar, İsmail Tümen (Mehmet Emin), İrfan Çintay (Rüstem), Şeyho Çayır, Mustafa Sincer, Bahri Ekinci, Hüseyin Bozkuş, Kamber İlhan, Hüseyin Çintay, Ferhat Kanlıbaş, Yusuf Boztaş, Cemal Bağcı, Ferhat Buran, Hüseyin Sarıtaş, Ergün Bozkuş, Yusuf Turan, Seyit Ahmet Özdemir (Edip), Deniz Güner, Yusuf Pektaş.

*Dicle Haber Ajansı'nın 30 Kasım 2009 tarihli haberine göre, Van'ın Gürpınar İlçesi'ne bağlı Yalınca (Dim) Köyü'nde bir toplu mezar bulundu. Toplu mezarın, Gürpınar'ın Tüzek Köyü'nün üst kısımlarında ve Hakkari, Şırnak ile Van arasında bulunan Çiyareşk

alanında 1994 yılında çıkan çatışmada hayatını kaybeden biri kadın 42 PKK'liye ait olduğu belirtildi. Görgü tanıkları, çatışmanın olduğu gün operasyonun Hakkâri, Van, Şırnak ve Diyarbakır'dan gelen binlerce asker tarafından iki kobra tipi helikopter desteği, çevre il ve ilçelerden de çok sayıda korucunun katılımıyla yapıldığını belirtti. Tüzek Köyü ile Duav arasında bulunan Hacıbey Deresi'nde (Çemê Hacıbey) mıntıkasında yoğunlaşan çatışmada kimyasal madde kullanıldığı ve cenazelerin iki gün boyunca çatışma alanında bırakıldığını ifade eden görgü tanıkları, cenazelerin daha sonra at, katır ve arabaların arkasına bağlanıp sürüklenerek, Tüzek Köyü'ne götürüldüğünü iddia etti. Tüzek Köyü'ne götürülen cenazelerin daha sonra buradan helikopter ve sivil minibüslerle Yalınca (Dim) Köyü'ne götürüldüğünü, helikopterle götürülen cenazelerin ise havadan köy meydanına atıldığını ifade eden görgü tanıkları, cenazelerin bir gün boyunca da köylülere gözdağı verilmesi için köy meydanında bekletildiğini öne sürdü. Görgü tanıkları, cenazelerin daha sonra köy mezarlığının alt kısmında kepçeyle açılan bir çukurda toplu olarak gömüldüğünü kaydetti. Habere göre, 1994 yılında Gürpınar'ın Yalınca (Dim) Köyü'nde çatışmanın içinde yer alan ve isminin açıklanmasını istemeyen bir asker de yaşananları şöyle anlattı: *'...O dönemde bölgede askerlik yapıyordum. Çatışma günü biz başka bir köye arama yapmaya gitmiştik. Ancak oradan telsizle çatışma çıktığını bildirdiler. İlk telsiz görüşmesinde bir üstegmen ile iki askerin öldüğü bilgisi geldi. Biz hemen çatışma alanına hareket ettik. Oraya giderken çatışma devam ediyordu. Çatışma alanı düz bir alandı. Her taraftan asker ateş açıyordu ve iki helikopter de havadan vuruyordu. Saatler sonra bize bütün grubun öldürüldüğünü söylediler. Çatışmadan sonra cenazeler bir gün olay yerinde bırakıldı. Bir gün sonra da at ve katırların arkasına bağlanıp sürüklenerek Tüzek Köyü'ne götürüldü. Ben de cenazelerle gittim. Bazı cenazelerde hiç mermi izi yoktu. Bazılarında ise siyah yanık noktalar vardı. Kimyasal silah kullanılmıştı. Orada bulunan köylüler de olay sırasında kimyasal madde kullanıldığını söylüyorlardı.'* Olay sırasında köyde bulunan DTP Van İl Yöneticisi Sıddık Gül, olayla ilgili yaşadıklarını şöyle anlattı: *"1994 yılında yaşanan bir çatışmada yaşamını yitiren 42 PKK'linin cenazesi köyümüze getirildi. Ben de o sırada köydeydim. Cenazelerin yanına gittiğimde çoğu cenazede kurşun izi yoktu. Bedenlerinde siyah noktalar ve yanık yerleri vardı. Askerler ölü PKK'lilerin kulaklarını keserek fotoğraf çekiyorlardı. Bunun üzerine orada bulunan bir astsubayla görüştim. Daha sonra askeri rütbeli askerleri uyardı."* Yalınca Köyü'nde cenazeleri defneden köylülerden Hüseyin Akdağ ise yaşanan çatışmada yaşamını yitiren 42 PKK'linin cenazelerinin bir gün köy meydanında bekletildiğini belirterek, daha sonra kendileri tarafından açılan çukurda toprağa verdiklerini ifade etti. Akdağ, *"Cenazeler tanınmayacak haldeydi. Yüzleri tanınmayacak haldeydi. Kolları kopuk olanlar kulakları kesilenler, hatta birçoğunun parmakları dahi kesilmişti. O görüntüler çok korkunçtu. O günden beri o görüntüleri hiç unutamıyorum"* dedi.

*Askerlerin 1995 yılında Siirt'in Şirvan İlçesi ile Bitlis arasında kalan Geliyê Şêx Cuma alanında gerçekleştirdiği kapsamlı operasyonda kimyasal silah kullandığı ileri sürüldü. Görgü tanıklarının iddialarına göre kimyasal silah kullanımı sonucu 80 PKK militanı yaşamını yitirdiği ve bunların toplu halde gömüldüğü belirtildi. Firat Haber Ajansı'nın (ANF) 17 Haziran 2011 tarihli haberine göre, yapılan operasyon ve çatışmayı bilen ismini vermek istemeyen görgü tanığı, şunları söyledi: *"1995 yılında Şirvan kırsalında Şêx Cuma denilen alanda operasyon yapıldı. Toplam sayısı 110 olan gerilla birliğiyle çıkan çatışmada çok sayıda kayıp veren askerler kimyasal silah kullandı. Gerilla birliği kadın ve erkeklerden oluşmaktaydı. Operasyonun son zamanlarıydı, askerler verdikleri kayıplardan dolayı çılgına dönmüşlerdi. Bu dönemde artık son çare olarak, kimyasal silaha başvurdular. Bu uygulama sonucunda, 80 gerilla yaşamını yitirmişti. Bu operasyona bölgede yer alan korucular da katılmıştı. Onlar da bu saldırıları çok iyi biliyorlar. Ayrıca yaşamını yitiren 80 gerillanın şu anda nerede gömüldüğünü onlar da bilmektedir."*

*Mardin'in Midyat İlçesi Bağok Dağı bölgesi Üçköy (Sêderî) Köyü kırsal alanında 1996 yılında çıkan çatışmada yaşamını yitiren 9 PKK'linin kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü. Köylülerin anlatımlarına göre, köye bağlı Jandarma Komutanlığı'na getirilen 9 PKK'linin eski köy yolunda üst üste atılarak toplu bir şekilde gömüldü. İsmi vermek istemeyen ve aynı zamanda olayın görgü tanığı olan bir köylü, 28 Mayıs 2009 tarihinde Dicle Haber Ajansı'na (DİHA) şunları anlattı: *"9 PKK'li 'çatışmada öldü' iddiası ile köy karakolunun avlusuna getirildi. Daha sonra Midyat'tan bir kepçe getirildi ve gömülmek istendiler. Askerler daha sonra köyün eski yolu olan yol kenarına kepçe ile küçük bir çukur kazdı ve 9 kişiyi üst üste atarak gömdü. Bu bir çatışma değildi, kimyasal silah kullanılmıştı. Çünkü bizler hiçbir silah sesi duymadık. Yani bu bir çatışma değildi. Ama çatışma süsü verilmek istendi. Çünkü olayın olduğu yer bize yakın bir yer ve olay olacağı zaman köylüler duyar. Ama biz hiçbir şey duymadık. Sonra getirilen cenazelere köylüler baktı. Ama hiçbir kurşun ya da kan yoktu. Sanki kimyasal silahla öldürülmüşlerdi. Onun etkisiyle cesetler parçalanmıştı. Yani kimyasalla onları öldürmüş ve ele geçirmişlerdi."*

*Tunceli'nin Çemişgezek İlçesi'nde 11 Nisan 1997 tarihinde çıkan bir çatışmada yaşamını yitiren 21 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Kod isimleri ve doğum yerleri Malatya Özel Yetkili Başsavcılığı'nda bulunmasına rağmen 14 yıldır cenazeler ailelerine verilmiyor. Cenazelerin verilmemesi ise kimyasal silah kullanımı iddialarını güçlendiriyor. İHD Tunceli Temsilciliği tarafından yapılan araştırma ve incelemelerde, çatışmanın yaşandığı ilk gün, kimlik bilgileri kolluk kuvvetlerinde olmasına rağmen cenazeler ailelerine verilmedi. Konuya ilişkin bir açıklama yapan ailelerin avukatı İHD Yöneticisi Helin Reyhan Kuloğlu, yaptıkları tüm başvuruların sonuçsuz kaldığını söyledi. Kuloğlu, *"Çemişgezek'te bulunan toplu mezarla ilgili yaptığımız başvuruya Malatya Özel Yetkili Başsavcılığı takipsizlik kararı verdi. Buna istinaden Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne itiraz ettik. Yaptığımız itiraz da reddedildi. Bize hukuk mahkemesi yolunu gösterdiler. Bizim itirazımız o dönemde hepsinin kimliği bilinmesine rağmen ailelerine verilmeyerek, topluca gömülmelerine ilişkindi"* dedi. Çatışmada sağ kurtulan bir PKK'linin ifadelerine dayandırılarak, kod isimleri yazılan 21 kişiye ait bilgilerin savcılıkça kendilerine teslim edildiğini söyleyen Kuloğlu, *"11 Nisan 1997 tarihinde Çemişgezek'in Gözlü Çayır Köyü'nde esir düşen Kamber Yıldırım adlı PKK'linin verdiği bilgiye göre, yaşamını yitiren PKK'lilerin isimlerini teker teker kolluk kuvvetlerine iletmesine rağmen ailelerine haber verilmeyen topluca gömmüşler. Dolayısıyla kişilerin kimliği ve nereden katıldıkları dahi belli iken ailelerine haber verilmemesi suç teşkil etmektedir. Savcılık buna rağmen takipsizlik kararı verdi. Elimizde bilgi ve belgeler var. Memleketleri ve kod isimleri belli olanların verilmemesinin nedeni cenazelerin fazla tahrip olması olarak görüyoruz. Bu da kimyasal silah kullanılma iddiasını güçlendiriyor"* dedi.

*Batman'ın Sason İlçesi'ne bağlı Tanzê (Heybeli) Köyü Newala Çargê Mezrası'na 1999 yılı Şubat ayında operasyon düzenleyen askerlerin 15'i PKK militanı, ikisi sivil olmak üzere 17 kişiyi kimyasal gaz kullanarak öldürdüğü ileri sürüldü. Bölgeye giden asker ve korucular, cesetleri bir alanda toplayarak topluca yaktıktan sonra üzerlerine toprak örterek gömdü. Sason'da bulunan gerilla aileleri Batman Valiliği ve Sason Jandarma Komutanlığı'na başvurarak, cenazelerin kendilerine verilmesini istedi. Militanların cesetleri, Batman Alay Komutanlığı'ndan giden özel bir ekip tarafından topluca gömüldükleri yerden çıkarılarak bilinmeyen bir alana götürüldü. Yaşamını yitirenlerin cesetlerinin gizlenmesi kimyasal gaz kullanıldığı iddialarını güçlendirmişti. **(İHD Batman Şubesi)**

*Şırnak'ın Silopi İlçesi'ne bağlı Ballıkaya (Bilika) Köyü yakınlarında 11 Mayıs 1999 tarihinde gerçekleştirilen operasyonda yaşamını yitiren 20 PKK militanının kimyasal

silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü. Bu iddia o dönem atılan kimyasal gazın tüpünün militanlar tarafından alınarak Almanya'ya gönderilmesinden sonra ispat edildi. Almanya'da kriminal laboratuvarında incelenen tüpün kimyasal madde içeren ve öldürücü niteliğe sahip kimyasal gaz olduğu verilen raporla netleşmiş oldu. Bugünün Genelkurmay Başkanı olan Necdet Özel'in bizzat yönettiği ileri sürülen operasyonda ortaya çıkan görüntüler de çatışmada kimyasal silah kullanıldığını kanıtlar nitelikte. Fırat Haber Ajansı'nın (ANF) 1 Ağustos 2011 tarihli haberine göre, Roj TV tarafından ele geçirilen ve yayınlanan görüntülerde, Bilika köyü yakınlarında bir yamaçta bulunan mağaraya yönelik olarak yoğun bir bombardıman yapıldığı görülüyor. Bombardımanın ardından mağaranın önünde dizilen cenazelerin başına gelen rütbeli bir subay olayda kimyasal silahların kullanıldığını şu sözlerle itiraf ediyor: *"Sivaslı Kangallı savaşçı. Bu yaralıydı. Bu vatandaşı da Suriyeliymiş. Aşağıda 6 tane bayan var. Askerlerimiz içeriye gaz, el bombası atıldığı için şu anda zehirlenme tehlikesiyle karşı karşıyalar ama yine de canavarca, kahramanca içeri giriyorlar. Cesetleri çıkarmaya başladılar. İçeride bununla beraber 7 bayan var. Toplam 13 ceset var."* Görüntülerde operasyonun Necdet Özel tarafından komuta edildiği görülüyor. Özel gelen küçük bir askeri birliği karşılarken şu anda Diyarbakır 7. Kolordu Komutanı olan Zeki Çolak ile şu şekilde konuştuğu duyuluyor: *"Tebrik ediyorum Zeki paşam. Biz komando tugayıyla da buraya geldik ama tabi orada olduğunu bilemiyorduk. Dün sabah itirafçıları aldırıştım."* Zeki Çolak, bu kısa konuşma görüntüsünün ardından Özel'i en üst tepedeki mevziye götürmektedir. Mevzideki dürbünden Necdet Özel çevreyi gözetlemektedir. Bu sırada yanındaki rütbelilerin ona mağarayı tarif ettikleri görülmektedir. Olayın üzerinden bir süre geçtikten sonra Şkefta Berxwedan (Direniş Mağarası) adıyla anılmaya başlayan mağaranın içinde bazı militanların cenazeleri fotoğraflandı. Fotoğraflarda militanların üzerlerindeki elbiselerde herhangi bir yanma ya da patlamaya bağlı bir deformasyon gözükmemesi dikkat çekmektedir. Ballıkaya olayı, yaşandığı dönemde büyük yankı yaratmış ve konu Alman Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) tarafından Alman Meclisinin gündemine getirilmişti. PDS, kimyasal kullanımı iddialarının sonuna kadar araştırılmasını isteyerek, *"NATO üyesi bir ülkenin 20'nci yüzyılın sonunda isyancılara karşı kimyasal silah kullanmasına müsaade edilmesi kabul edilemez"* mesajını vermişti. Almanya merkezli Hannover Çağrısı da olayla ilgili Dışişleri Bakanlığı Hümaniter İşler Sorumlusu Gerd Poppe'ye gönderdiği mektupta, olay yerinde tespit edilen gaz tüpleri ile gerilla cesetlerinin uluslararası kurumların araştırmasına açık olduğunu vurguladı ve Alman hükümetinin devreye girmesini istemişti. Bu olayın açığa çıkması halinde Türkiye tarafından da imzalanan Cenevre Sözleşmesi'nin vahim şekilde ihlal edilmiş olacağını hatırlatan Branscheidt, *"Sizden hükümet tarafından aldığınız görev ve Dışişleri Bakanlığı'ndaki vazifemiz gereği, konu ile en azından 'hümaniter' bir mesele olarak ilgilenmenizi rica ediyoruz"* demişti. Olaya AP, Reuters gibi uluslararası haber ajansları da geniş yer vermişti.

Ballıkaya olayında yaşamını yitirenler; Aziz TANIT, Ercan EROĞLU, Sayın BAYRAM, Hasan BEKİR, Yusuf TURAN, Vezir OSMAN, Ömer KAMBER, Abdurrahman MÜZE, Hamdi YILMAZ, Seyithan ALGAN, Rahime ARZU, Mizgin MUHAMMED, Leyla İbrahim HÜSEYİN, Selva BUZDAĞ, Meysa ŞÊXA, Muhammed ALİKO, Velit Muhammed REŞO, Canda Kobani, Nergiz Derik ve Sosin Afrin kod adlı militanlar.

*Bitlis'in Tatvan İlçesi Kokarsu (Arpêt) Köyü Geliyê Karoka mezarası kırsalında 7 Ekim 1999 tarihinde örgüt militanları ile askerler arasında şiddetli bir çatışma yaşanmıştı. Çatışmada o dönemin kayıtlarına göre 28, daha sonra elde edilen verilere göre 34 militan yaşamını yitirmişti. Çatışmada yaşamını yitirenlerin kimliklerine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadan, topluca bir mezara gömüldü. Çatışmanın yaşandığı 7 Ekim tarihinden bir ay sonra İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuran ve çatışmada yaşamını yitirdiği belirtilen Sibel Küçükbilezikçi'nin ailesi, kızlarının cenazesinin alınması için hukuki yardım talebinde bulundu. Ancak aile, uzun süre kızlarının cenazesini alamadı. Çatışmada "kimyasal gaz" kullandığı gerekçesiyle cenazelerin verilmediği ileri sürülmüştü. İHD'nin girişimleri sonucu Sibel Küçükbilezikçi'nin cenazesi ailesi tarafından alınırken, çatışmada kimyasal silah

kullanıldığına yönelik herhangi bir soruşturma savcılık tarafından yürütülmedi. (**İHD Diyarbakır**)

*Türkiye'de 20 ayrı cezaevine 19 Aralık 2000'de eş zamanlı düzenlenen operasyonlar sırasında, kimyasal gaz kullanıldığı ileri sürüldü. BİA-net'in 5 Şubat 2003 tarihli haberine göre, Bayrampaşa Cezaevi'nde tutuklu bulunan ve kullanılan silahlarla ağır yaralanan Birsen Kars ve Gülizar Kesici yetkililer hakkında suç duyurusunda bulundu. Kars ve Kesici, "Operasyon sırasında kimyasal silah kullanan ve kullanılması talimatını veren yetkililerin tespit edilmesi ve haklarında soruşturma açılması" talebiyle Sultanahmet Adliyesi Cumhuriyet Başsavcılığı'na dilekçe verdi. Operasyon sırasında değişik türde yüzlerce gaz bombasına maruz kaldıklarını ve koğuştan çıkacakları sırada siyah renkli bir gazla yakıldıklarını belirten Kars ve Kesici, bu sırada 6 tutuklunun da yaşamını yitirdiğini vurguladı. Kıyafetlerine bir şey olmadığı halde, vücutlarının yüzde 30'unda yanık tespit edildiğini, aylarca hastanede kaldıklarını ve aradan geçen iki yıla rağmen tedavilerinin sürdüğünü belirten Kars ve Kesici'nin dilekçelerinde şu ifadeler yer aldı: "*Biz Gülizar Kesici ve Birsen Kars, 19 Aralık 2000 tarihinde cezaevlerine düzenlenen operasyon sırasında Bayrampaşa Cezaevi C-1 koğuşunda kalyorduk. Uyurken, sabaha karşı kaldığımız koğuşa, aniden kurşun ve bomba yağdırılarak operasyon başlatıldı. Saatler boyu değişik türde yüzlerce gaz bombasına maruz kaldık. Koğuştan çıkacağımız sırada siyah renkli bir gaz verilerek yakıldık. Altı arkadaşımız yanarak yaşamını yitirdi. Bizler de ağır yaralandık. Kıyafetlerimize bir şey olmadığı halde, vücudumuzun yüzde 30'nda yanık tespit edildi.*"

Dilekçenin devamında Adli Tıp Kurumu Raporu'nda "ne olduğu anlaşılamayan" bir maddenin tespit edildiği belirtilerek "*Yine 'yüksek kinetik enerjili silahlarla' atış yapıldığı bilirkşi raporunda tespit edilmiştir. Bizler, operasyonda 6 arkadaşımızın hayatını kaybetmesine ve bizlerin de ağır yaralanmasına neden olan kimyasal silahları kullanan ve kullanılması talimatını verenlerin kimliklerinin tespit edilerek kovuşturma başlatılmasını ve yargılanmalarını talep ediyoruz*" denildi.

-BİA-net'in 25 Temmuz 2011 tarihli haberine göre, 12 kişinin öldüğü 55 kişinin yaralandığı Hayata Dönüş Operasyonu'nda, Bayrampaşa Cezaevi'nde Uzman Jandarma Çavuş olarak görevli olan Altan Sabsız, yanarak hayatını kaybedenlerin iddia edildiği gibi kendisini yakmadığını, yangın çıkan koğuştakilerin teslim olmak istemesine rağmen kapıların açılmadığını söyledi. Sabsız, Van 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 5 Temmuz'da verdiği ifadesinde, "Mahiyetini bilmediği değişik gaz bombalarıyla müdahale edildiğini, yanan koğuştaki teslim olmak isteyenlerin dışarı çıkarılmadığını, yangına müdahale edilmediğini, yanan tutukluların üzerine yanıcı madde sürülmüş battaniye atıldığını" söyledi. Sabsız'ın ifadesi, olayla ilgili 39 erin yargılandığı davanın görüldüğü Bakırköy 13. Ağır Ceza Mahkemesi'ne yollandı.

*Bingöl'ün Yedisu İlçesi Elmacık Köyü Gelincik Mezrası'nda 12-23 Mayıs 2001 tarihleri arasında gerçekleştirilen askeri operasyonda 20 PKK militanının kimyasal silahlar ve yargısız bir şekilde infaz edildikleri ileri sürüldü. Yaşamını yitiren PKK'lilerin aileleri ve çevre köylerden operasyonu yakından izleyen tanıkların bu yönlü ifadesi sonucu İHD tarafından oluşturulan bir heyetle Yedisu İlçesi'nde incelemede bulunuldu. Kimyasal silah ve yargısız infaz iddialarını araştıran heyet, yaptıkları inceleme sonucu bu iddiaları doğrular ciddi bulgulara ulaştı ancak yetkililerce herhangi bir soruşturma yürütülmedi. (**İHD heyetinin olaya ilişkin ayrıntılı raporu www.ihd.org.tr adresinden elde edilebilir**)

*Batman'ın Beşiri ilçesi kırsalında 2003 yılının Ağustos ayında düzenlenen askeri operasyon sonucu çıkan çatışmada yaşamını yitiren 7 HPG'linin cenazesinde derin yanıklar tespit edilmişti. Bu çatışmada yaşamını yitiren 7 militanın kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü. Yaşamını yitirenlerin cesetlerinde derin yanıkların yanı sıra kimyasal madde

sonucu oluşan deri yanması ve dökülmesi yaşandığı görgü tanıkları tarafından ileri sürüldü ancak herhangi bir soruşturma yürütülmedi.

***İHD'nin Siirt İli Eruh İlçesi Çaçi Dağı Kırsalında 6 Mayıs 2004 tarihinde Yaşamını Yitiren 6 Silahlı Militanın Kimyasal Silah Ve İşkenceyle Öldürülmesi İle Cenazelerinin Ailelerine Teslim Edilmemesi İddialarını Araştırma-İnceleme Raporu:**

OLAY

Van ilinde ikamet eden başvuru Lalehan ULUCA, 11.05.2004 günü, İHD Siirt Şubesine başvuruda bulunarak; 10 Mayıs 2004 günü akşam saatlerinde tanımadığı bir kişi tarafından telefonla arandığını, yaklaşık 4 yıldan bu yana göremediği ve akıbetinden haberdar olmadığı oğlu Mahfuz Uluca ile birlikte 5 kişinin 6 Mayıs 2004 tarihinde Siirt ili Eruh İlçesi Gedikaşar (Ersi) ile Kuşdalı (Şavuran) köyleri arasındaki Çaçi Dağı kırsalında kimyasal madde ile etkisiz hale getirildiği, işkence edildikten sonra ateşli silah ile öldürüldüklerinin söylendiği iddiasında bulunmuş ve Derneğimizden teşhis aşamasında, teşhis edildikten sonra cenazesinin alınmasında ve ölüm nedeninin belirlenmesi hususlarında yardım talep edilmiştir.

HEYETİN OLUŞUMU

Derneğimize yapılan başvuru üzerine, bu konuda mağdurun ailesi, varsa görgü tanıkları ile yetkili makamlarla görüşmek, araştırma ve incelemeler sonrasında kamuoyunun gerçek bilgiye ulaşmasını sağlamak, çeşitli ulusal ve uluslar arası mevzuatlarda güvence altına alınan yaşam hakkının korunmasına katkıda bulunmak ve varsa yaşam hakkını ihlal eden failerin yakalanarak haklarında gerekli soruşturmanın başlatılmasını talep etmek amacıyla; İHD GYK Üyesi ve Güneydoğu-Doğu Anadolu Bölge Temsilcisi Mihdi PERİNÇEK başkanlığında İHD Siirt Şube Başkanı Vetha AYDIN ve İHD Diyarbakır Şube Sekreteri Av. Muharrem ERBEY' in yer aldığı İnsan Hakları Heyeti oluşturulmuştur.

HEYETİN GİRİŞİMLERİ

İnsan Hakları Heyeti, 11.05.2004 tarihinde, önce Mahfuz Uluca' nın annesi başvuru Lalehan Uluca ve amcası M. Sait Uluca ile İHD Siirt Şube binasında görüşerek yazılı beyanlarını almıştır. Lalehan Uluca' nın, Av. Muharrem Erbey'e vekalet verme talebinde bulunması üzerine, Siirt Noterliğince tanzim edilen vekaletname ile birlikte saat 14.00 dolaylarında Eruh ilçesine hareket edilmiştir. Siirt'e yaklaşık 15 km. mesafedeki Eylence Jandarma Karakolundaki askerler tarafından İnsan Hakları Heyetinin kimlik tespiti yapılarak kayıt altına alınmıştır. Heyet daha sonra Eruh'a giderek iddialar ve teşhisle ilgili olarak, Eruh C.Savcısı Niyazi Yar ile görüşmüştür.

HEYETİN YAPTIĞI TESPİTLER

1. Başvuru Uluca, Okatan, Kılıç ve Sümer aileleri bizzat ve vekilleri aracılığıyla çocuklarının cesetlerini gömüldükleri yerlerden almayı talep etmişler ancak bu talepleri Eruh ve Siirt Cumhuriyet Savcılığı ile Siirt Valiliği tarafından reddedilmiştir.
2. Başvuru Salih Okatan, oğlu Mehmet Okatan' ın nerede gömüldüğünü bilmemekte, avukatları aracılığıyla Eruh Savcılığında cenazenin teslimini talep etmesine rağmen bu talebi henüz yerine getirilmemiştir. Başvuru Hiyal Sümer'in oğlu Kadir Sümer'in cesedi Siirt merkez Demirkaya Köyü muhtarlığına teslim edilmiş ve köye defnedilmiştir. Benzer şekilde başvuru Ömer Kılıç'ın oğlu Mehmet Emin Kılıç'ın cesedi de Siirt merkez Sağlarca Köyü muhtarlığına teslim edilmiş ve adı geçen köye gömülmüştür. Cesetlerin yasa gereği 15 gün boyunca olay yerine en yakın bir morgda bekletilmesi gerekirken cesetlerin kimliklerinin tespiti ve ailelerinin bulunması için gerekli olan 15 gün beklenmemiş ve cesetler gömülmüştür.
3. Maktul Mehmet Okatan'ın cesedi Eruh C.Savcılığının verdiği izin üzerine kırsal alanda defnedildiğinden; maktullerin dini vecibelerin yerine getirilerek gömüldüğüne ilişkin verilere sahip olunmamıştır.
4. Yörede "Soran Göçerleri" olarak bilinen köylülerin ikamet ettiği Gedikaşar (Ersi) köyüne araçla ulaşımın kolay ve Eruh ilçe merkezine araçla 10 dakika mesafede olduğu, olay ve defin yerinin adı geçen köye 30 dakika yaya mesafesinde olmasına rağmen, cenazelerin defin için Eruh Belediyesine teslim edilmediği tespit edilmiştir.

5. İnsan Hakları Heyeti, Siirt ve Eruh bölgesinde meydana gelen silahlı çatışmalar sonucu gerçekleşen ölüm vakalarında cesetlerin ailelere tesliminde idari ve adli engeller çıkarıldığını tespit etmiştir.

AYDINLATILMASI GEREKEN NOKTALAR

1. Son haftalarda Siirt ve bölgesinde meydana gelen silahlı çatışmalarda yaşamını yitiren örgüt üyelerinin ailelerinin Derneğimize yapmış olduğu başvurularında, cesetlerin kendilerine teslim edilmediği, teslim almak için yapılan girişimlerde ise kendilerine zorluklar çıkarıldığını ifade etmektedirler. Bu durumun, ölümlerin, kullanılması yasak silahlar sonucu meydana geldiği veya işkence yasağının ihlal edildiği iddialarıyla bir ilgisi var mıdır?
2. Ailelerin cenazeleri alma girişimlerinin engellenmesi ve idari ve adli olarak birçok engelin çıkartılması ile ailelerin cezalandırılması mı hedeflenmektedir?
3. Siirt-Eruh kırsalında meydana gelen ve 6 militanın yaşamını yitirdiği 1 askerin yaralandığı çatışmada ve Siirt ili merkez Demirkaya köyü kırsalında yaşamını yitiren Mehmet Emin Kılıç ve Kadri Sümer isimli iki militana ait cesetlerin yasa gereği 15 gün süreyle bir morgda bekletilmeyip, çatışmanın yaşandığı yere gömülmesi ile cesetlerin aileler tarafından alınmasını zorlaştırmak mı hedeflenmiştir?
4. Cesetlerin 15 gün süreyle olası teşhislerinin yapılması için morgda bekletilmeyip olay yerlerinde gömülmesi ile gizlenmek istenen bir şey var mıdır?
5. Diyarbakır DGM Savcılığınca cesetlerin defin ve nakil izninin verilmesine rağmen, Siirt ve Eruh Cumhuriyet Başsavcılıklarının, yasalara açıkça aykırı bir şekilde, cesetlerin gömüldükleri yerlerden alınmalarının engellenmesi ve ölü muayene otopsi tutanaklarının ailelerin avukatlarına verilmemesi ile gizlenmek istenen şey nedir?
6. Cenazelerin aileleri tarafından alınmasını engelleyen Siirt Cumhuriyet Savcısı Ali Metin Doğan hakkında Adalet Bakanlığı ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna suç duyurusunda bulunan Av. Veysel Vesek'in talepleri sonucu sorumlular hakkında herhangi bir soruşturma başlatılmış mıdır?
7. Dini vecibelerin yerine getirilerek cenazelerin gömülmesinin toplumumuz için ne kadar önemli olduğunun bilinmesine rağmen, cenazelerin teslim edilmemesiyle toplumda bilinçli olarak gergin bir atmosferin yaşanması mı hedeflenmektedir?

KANAAT VE SONUÇ

Kanaat

İnsan Hakları Heyeti, çatışmalarda yaşamını yitirenlerin cenazelerinin ailelerine verilmemesinden, kullanılması yasak silahların kullanılması sonucu yaşamlarını yitirdikleri olasılığının güçlü olduğuna inanmaktadır.

Sonuç

Cenazelerin ailelere teslim edilmemesi, ulusal ve ulusüstü hukuk kurallarına açıkça aykırıdır. Bu nedenle, cenazelerini teşhis eden ve alma konusunda irade beyan eden ailelere yakınlarının cenazeleri derhal teslim edilmelidir. Cenaze teslim, nakil ve defin işlemlerinde ailelerin haklarına saygı gösterilmeli ve prosedürel olarak engel çıkartılmamalıdır. Cenazelerin ailelere teslim edilmemesi uygulaması, yaşamını yitiren kişilerin ölüm nedeni ile ilgili olarak kafalarda soru işaretleri yaratmıştır. Bu kaygıların giderilmesi ve somut gerçekliğin ortaya çıkarılması açısından, cesetler üzerinde klasik otopsi gerçekleştirilmeli ve cesetlerden örnekler alınarak patolojik inceleme açısından Adli Tıp Kurumuna gönderilmelidir. (*İHD Heyetinin hazırladığı raporun tamamına www.ihd.org.tr adresinden ulaşılabilir*)

*Hakkari'nin Berçelan Yaylası'nda 22 Eylül 2004 tarihinde operasyona çıkan Hakkari Dağ Komando Tugayı'na bağlı askerlerin operasyon sırasında ormanlık alana kimyasal gazlar attığı ileri sürüldü. Kimyasal gaz nedeniyle bölgede otlayan çok sayıda hayvan telef oldu. Ayrıca askeri birlikler bölgeye yakın köyleri ve Koçerleri yayladan uzaklaştırarak, yaylaya giriş çıkışları yasakladı. Yaylada kimyasal gaz kullanıldığı ildeki sivil toplum örgütleri ve insan hakları savunucuları tarafından sıkça gündeme getirilirken, devlet yetkilileri iddiaları yalanlamakla yetindi. Yaylada 30'a yakın hayvanın telef olduğu belirtilmiştir. (**İHD Hakkari Şubesi**)

*Askeri birliklerin Cudi Dağı'nda 31 Mart-7 Nisan 2005 tarihleri arasında gerçekleştirdiği operasyonda yaşamını yitiren 5 PKK militanının cenazeleri operasyon bölgesinde bekletildi. Cenazeleri almak isteyen aileler ise bölgede operasyonların devam ettiği gerekçesiyle engellendi. Operasyonda hayatını kaybeden Nurten Gülmez'in (26) ailesi İHD İstanbul Şubesi'ne başvurarak yardım istedi. Gülmez'in amcası İlhami Gülmez, savcılık tarafından verilen izin belgesine rağmen kızlarının cenazesinin kendilerine verilmediğini belirterek, şu iddialarda bulunmuştu: *“Aldığımız duyumlara göre cenazelere kimyasal kullanmışlar ve işkence yapmışlar. Yaptıkları işkencelerin açığa çıkmasını engellemek düşüncesi ile cenazeleri bekletiyorlar. Ölmüş bir insanın cesedinin bekletildiği nerede görülmüş? Cenazeleri bekletmekle neyi hedefliyorlar? Biz cenazelerimizi istiyoruz.”* (İHD İstanbul Şubesi)

*Hakkari-Şırnak-Van üçgeninde yer alan Berwarsevdin bölgesi Çiya Reşkê alanında 14 Temmuz 2005 tarihinde askerler ile PKK militanları arasında çıkan çatışmada Hacer Benek, Vahit Bilir, Mehmet Emin Sincar, Rifat Baysal ve Hasan Esmer isimli PKK militanları yaşamını yitirmişti. Yaşamını yitiren militanların kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Dicle Haber Ajansı'nın 3 Ağustos 2005 tarihli haberine göre, kimyasal silah kullanıldığı için yaşamını yitiren militanların cenazeleri ailelerine verilmezken, çatışmanın yaşandığı bölge de ablukaya alınarak sivillerin girişi yasaklandı.

*Fırat Haber Ajansı'nda (ANF) 26 Şubat 2006'da yayınlanan bir haberde, askerlerin 23 Şubat 2006'da Mardin'in Dargeçit İlçesi'ne bağlı Bakwan ile Guriza köyleri arasında yürütülen operasyonda kimyasal gaz kullandığına dair bilgilerin bulunduğu açıklandı. Açıklamaya göre, yaşamının yitiren 7 militanın kimlik bilgileri şöyle: İdris Aykut, Yoldaş Özel, Xalit Şex Ali, İdris İmir, Fevzi Hesko, Hüseyin Özkaya ve Ergin Ekinci.

-Kimyasal silah kullanımına ilişkin 11.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan çatışmada yaşamını yitiren Ergin Ekinci'nin Ağabeyi Ömer Ekinci, şu beyanlarda bulunmuştur: *“Kardeşim Ergin Ekinci 2001 yılında PKK'ye katıldı. 2006 yılında Mardin Dargeçit'te yaşamını yitirdi. Meydana gelen çatışmada 6 arkadaşıyla birlikte hayatını kaybetti. O ana kadar bizim haberimiz yoktu. Emniyet yetkilileri bize haber verip morga götürdüler. Biz de gidip orada teşhis ettik. Vücudu tamamen sararmıştı. Ayrıca boynunda bir kurşun izi vardı. Her ne kadar bu şekilde gördüysek de olayda kimyasal silah kullanıldığından şüpheleniyoruz. Bu konunun araştırılması için derneğinizden hukuki yardım talebinde bulunuyoruz.”* (İHD Diyarbakır Şubesi)

*Muş'un Şenyayla İlçesi kırsalında 24-25 Mart 2006 tarihinde PKK militanlarına yönelik yapılan operasyonda 14 militan yaşamını yitirmişti. Çatışma sonrası ANF'ye bir açıklama yapan HPG Anakarargah Komutanlığı, çatışmada kimyasal silahlar kullanıldığını ileri sürdü. HPG açıklamasına göre, 10 bin asker ve korucuların katılımıyla düzenlenen operasyon, 24 Mart tarihinde Muş Merkez, Kulp, Genç ve Solhan arasında bulunan Muş Güneyi alanında başlatıldı. Operasyona Tunceli, Bingöl ve Muş'ta bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) güçlerine ait 10 bin asker ile Badika ve Sêmalê köyü korucuları katıldı. Skorsky tipi on helikopter tarafından Serê Spi sırtları, Berbihiv, 15 Ağustos ve Geliyê Pirijman alınları yapılan indirmelerle tutuldu. Aynı gün TSK güçleri, militanların konumlandığı kampa yöneldi. Askerlerin yönelimi üzerine başlayan çatışma, 25 Mart akşam saatlerine kadar sürdü. Askeri güçlerin takviye edildiği çatışmalar sırasında kimyasal gaz ve ağır silahların kullanılması sonucu 14 HPG'linin yaşamını yitirdiği bildirildi.

-Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) 11 Nisan 2006 tarihli haberine göre, Muş'un Şenyayla kırsalında başlatılan operasyonda yaşamını yitiren 14 militandan Kenan Demir için Esenler

DTP İlçesi'nde taziye yeri açıldı. Oğlunun cenazesini teşhis ederken 6 militanın da cenazesini gördüğünü belirten Kenan Demir'in ailesi, militanların kimyasal silahlar ya da zehirli gazlarla öldürüldüğünü dile getirerek, kendilerine bu nedenle otopsi raporunun verilmediğini söyledi. Otopsilerin çağ dışı şekilde yapıldığını kaydeden Kenan Demir'in babası Ali Demir, "Bu bir vahşettir ve dünya buna göz yummuş kulak kapatmış durumda. Dünyanın her yerinde kimyasal silahlara karşı mücadele başlatılırken, ..ordu.. Kürt halkına karşı kimyasal silahları hiç çekinmeden kullanıyor" dedi. Yetkilileri ölüm nedenini açıklamaya çağıran Demir, açıklama yapılmaması halinde olayı uluslararası kamuoyuna taşıracaklarını söyledi. Baba Demir, 4 yıldır görmediği oğlunun cenazesini morgda teşhis ederken kendisine gösterilen 6 militan cenazesinin çatışma belirtisi taşımadığını söyledi. "6 gerilla cenazesini teşhis etmek için gösterdiler. Onları o halde gördüğüm zaman şoke oldum. Çatışmaya dair hiçbir iz ve kan yoktu. Bu ne biçim çatışma? 14 gerillanın bulunduğu konum ve mevki nedeniyle çatışma yaşanmış olsaydı o zaman neden hiç bir askerin burnu bile kanamamıştı? Bu mümkün değil. Sadece 2 gerillanın kafasında kurşun çekirdeğinin izi vardı. Ancak oda yaşamını yitirdikten sonra sıkılmıştı. Kimyasal silahlar ya da zehirli gazlarla öldürüldükleri açık bir şekilde ortadadır. Otopsi ise çağ dışı bir şekilde yapılmıştı. Bu kadar büyük bir vahşet uyguluyorlar ve ailelere ise vahşice otopsi yaparak veriyorlar. Bize ne ölüm nedenine dair bilgi ne de otopsi raporları verilmedi. Orada bulunan doktorlar hangi vicdanla yapmadıkları bir otopsi raporuna imza attı? Bu kabul edilemez."

-Kimyasal silah kullanıldığına ilişkin 08.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan çatışmada yaşamını yitiren Fatih Çetin'in babası Esat Çetin, şu beyanlarda bulunmuştur: "Oğlum Fatih Çetin 2003 yılında evden ayrıldı. Sonradan aldığımız bilgiye göre PKK'ye katıldığını öğrendik. Basında çıkan haberler ve bize verilen bilgiye göre 24.03.2006 tarihinde Muş Şenyayla kırsalında çıkan çatışmada yaşamını yitirdiğini öğrendik. Oğlumun cenazesini almak amacı ile haber gelince cenazelerin götürüldüğü Malatya iline gittik ve cenazeyi teşhis edip teslim aldık. Cenazesi silah kullanımı dışında çok fazla tahrip olmuştu, birçok yeri parçalanmıştı. Ayrıca oğlumun cenazesinde bir çok yerinde koyu kahverengi, yanık izine benzer izler vardı. O dönem bazı şüpheler bizde oluştu, ancak netleştiremediğimiz için bir işlem yapmadık. Ancak son dönemde gerek oğlumun yaşamını yitirdiği çatışma gerekse başkaca bir çok çatışmada kimyasal silah kullanıldığına dair yoğun haberler yayınlanınca oğlumun da kimyasal silah etkisi ile ölmüş olabileceğini tahmin ettik.." (İHD Diyarbakır Şubesi)

-Kimyasal silah kullanıldığına ilişkin 08.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan çatışmada yaşamını yitiren Muzaffer Pehlivan'ın annesi Meyase Pehlivan, şu beyanlarda bulunmuştur: "Oğlum Muzaffer Pehlivan 2003 yılında evden ayrıldı. Daha sonra PKK'ye katıldığını öğrendik. Oğlum 24 Mart 2006 yılında Muş'un Şenyayla ilçesi kırsalında çıkan çatışmada yaşamını yitirdiğini basından duyduk. Oğlumun cenazesini almak amacı ile haber gelince cenazelerin götürüldüğü Malatya iline gittik ve cenazeyi teşhis edip teslim aldık. Cenazesi silah kullanımı dışında çok fazla tahrip olmuştu, birçok yeri parçalanmıştı. Ayrıca oğlumun cenazesinde hiç tüy kalmamıştı, hepsi yanmıştı. Yine oğlumun cenazesini yıkayan imam da cenazeyi görünce çok şaşırılmıştı, bu cenazede bir farklılık var demişti. O dönem bazı şüpheler bizde oluştu, ancak netleştiremediğimiz için bir işlem yapmadık. Ancak son dönemde gerek oğlumun yaşamını yitirdiği çatışma gerekse başkaca bir çok çatışmada kimyasal silah kullanıldığına dair yoğun haberler yayınlanınca oğlumun da kimyasal silah etkisi ile ölmüş olabileceğini tahmin ettik." (İHD Diyarbakır Şubesi)

-Kimyasal silah kullanıldığına ilişkin 08.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan çatışmada yaşamını yitiren Bülent Tensik'in annesi Ayşe Demir, şu beyanlarda bulunmuştur: "Oğlum Bülent Tensik 1999 yılında evden ayrıldı. Sonradan PKK'ye katıldığı bilgisini aldık. Basında çıkan haberler ve bize verilen bilgilerden 24 Mart 2006 tarihinde Muş Şenyayla kırsalında çıkan çatışmada yaşamını yitirdiğini öğrendik. Öğrendikten sonra cenazeyi almak için gittiğimizde cenazeyi teşhis ettik. Ancak cenaze çok fazla tahrip edilmiş durumdaydı. Cenazedeki izler ve tahribat bizde kimyasal silah kullanıldığı endişesi uyandırmıştı. Cenazenin iç organları çıkarılmış gibiydi. Karnı çöküktü.

El parmakları ve sol bacağı kırıldı. Sağ bacağı ve vücudunun birçok yerinde darp izleri vardı. Oğlumun kimyasal silah kullanımı sonucu yaşamını yitirdiği yönünde şüphelerimiz var. Ayrıca cenaze üzerinde de işkence uygulamışlar. Bu konunun araştırılmasını istiyoruz. 2006 yılında olay olduktan sonra İHD Bursa Şubesi'ne başvurduk ancak bir sonuç alamadık. Ayrıca eşimin iki defa evlenmiş olması ve resmi nikahının olmayışından oğlum resmîyette diğer eş olan Söylemez adına kayıtlıdır. Kimyasal silah kullanımının araştırılması konusunda derneğinizden hukuki destek talebinde bulunuyorum.” (İHD Diyarbakır Şubesi)

*Şırnak'ın Cudi Dağı'nda Nisan 2006'da düzenlenen operasyonda yaşamını yitiren PKK militanları Yıldız Demirdağ (Nursel Şimşir), Hatice Erbağ (Cihan Zilan) ve Cihan Ülüş'ün (Yılmaz Xorto) çıkan çatışmada kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Çatışma sonrası çocuklarının cenazelerini almak isteyen yakınları, tüm girişimlerine rağmen sonuç alamazken militanların cenazelerinin nereye gömüldüğüne ilişkin ise hiçbir açıklama yapılmadı. Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) 13 Nisan 2006 tarihli haberinde, militanların yakınlarının Cudi Dağı'nda gerçekleştirilen operasyonda kimyasal silah kullanıldığını ileri sürdü. Militanların yakınları, operasyonda kimyasal silah kullanıldığına ilişkin iddiaların araştırılmasını isterken, operasyona katıldığını ileri süren bir korucunun ajansa yaptığı açıklama dikkat çekti: “Cudi Dağı'ndaki operasyona katılanların hepsi komandoydu, çok sayıda korucu ve 1 hafta önce yakalanmış bir itiraflı da vardı. Çatışma 2 gün sürdü. Gerillalar çatışma sırasında 2 gruba ayrıldı. Bir grubun etrafı komandolar tarafından çevrildi. Gerillaların cephanelerinin az kaldığı biliniyordu. Uzun süre komandolar olay yerine gidemedi daha sonra ilaç atıldı ve bir takım komando değişik tarzda giysiler ile cenazelerin yanına gittiler. Cenazeler geldiğinde tanınmayacak haldeydi. Vücutları şişmiş kırmızı benler oluşmuştu.”

*Askerlerin Şırnak'ın Besta bölgesinde 12 Nisan 2006'da düzenlediği askeri operasyonda yaşamını yitiren 8 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. İHD Diyarbakır Şubesi'ne 19 Nisan 2006 tarihinde başvuran PKK militanı Özgür Kaya ve Cemal Artış'ın aileleri, çocuklarının kimyasal silahla öldürüldüğünü ileri sürerek, bu yüzden cenazelerin kendilerine verilmemesini dile getirdiler. (İHD Diyarbakır Şubesi)

*Tunceli-Erzincan-Bingöl üçgeninde bulunan Lameç Vadisi'nde 31 Ağustos 2006 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren PKK militanı Cengiz Ersöz'ün kimyasal silah kullanılarak öldürüldüğü ileri sürüldü. Memleketi Bingöl'de toprağa verilen Ersöz'ün babası Cezmi Ersöz, cenaze töreninin yapıldığı 8 Eylül 2006 tarihinde yaptığı açıklamada, Savcının, ‘çatışmada hayatını kaybetmiş’ demesine rağmen, cesette çatışma izine rastlamadığını belirterek, şunları söyledi: “Cesette daha çok parçalanma vardı ve yanmıştı sanki. Ceset morartısından ziyade kararma vardı. Morgda kalan bir ceset böyle morarmaz. Sanki kimyasal ya da başka bir madde atılmıştı. Bize otopsi raporu verilmedi.” Cengiz Ersöz'ün ağabeyi Ömer Ersöz ise, otopsi raporunun kendilerine verilmemiş olmasının düşündürücü olduğunu belirterek, şunları ifade etti: “Ben daha önce sağlık memurluğu da yaptım. Cesetteki koku daha çok azot kokusu, kimyasal kokusuydu. Dikişler var, otopsi yapılmış ancak otopsi raporu bize verilmedi. Normal bir çatışma olmadığını düşünüyorum. Çünkü ceset tepeden tırnağa morarma ve siyahımsı şekilde idi. Deride dökülmeler de vardı. Normal ceset çürümesi değildi. Otopsi sonucunun verilmemesi de sadece defin izin belgelerinin verilmesi de şüphelerimizi arttırdı”.

*Dicle Haber Ajansı'nın 8 Eylül 2006 tarihli haberine göre, Başkale-Gürpınar-Hakkari üçgeninde yer alan Aydemir (Berekêlk) Köyü'ne ait Bêryadeşt Yaylası'na 1 Eylül 2006 tarihinde helikopterlerden bilinmeyen bir madde atıldı. Maddenin yayıldığı bölgede bulunan

Aydemir köylülerine ait 50 koyun, 3 at ve 1 eşek telef oldu. Hayvanlarda kurşun izinin bulunmaması, kimyasal madde kullanıldığı şüphesine neden oldu. Diğer hayvanlarının telef olmasından endişelenen köylüler, köyün yakın çevresinde hayvanlarını otlatmaya başladı. Köylülerden Mikail Tunçdemir, köy çobanının hayvanların telef olduğunu görünce kendilerine haber verdiğini ancak olay yerinin askeri bölge olması nedeniyle inceleme yapamadıklarını söyledi. Helikopterden atılan maddenin kimyasal olabileceğini belirten Tunçdemir, *"Ortada kan falan yok. Veteriner götürmek istiyoruz, ancak gidemezler diye başvurmuyoruz. Hayvanların leşleri halen olay yerindedir"* diye konuştu.

*Van'ın Erciş İlçesi Karadoğan Köyü kırsalında 15 Eylül 2006 tarihinde meydana gelen çatışmada yaşamını yitiren ve Erciş Devlet Hastanesi'ne götürülen 6 militandan Seyfettin Aydın'ın ailesi cenazelerini Erciş Devlet Hastanesi'den alarak Batman'a götürdü. Dicle Haber Ajansı'nın 18 Eylül 2006 tarihli haberine göre, Aydın'ın vücudunda belirgin yanıkların olması dikkat çekerken, yanıkların çatışmada kimyasal silah kullanmaktan kaynaklanmış olabileceği şüpheleri uyandırdı.

*Askerlerin Tunceli ile Bingöl arasındaki kırsal alanda Kasım 2006 tarihinde düzenlenen operasyonda yaşamını yitiren PKK'li Munzur Welat kod adlı İzzettin Karakaya'nın cenazesini almak için Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi'ne Morgu'na giden aile, burada Doğan'ın cenazesini teşhis etti. Gerekli işlemlerin yapılmasının ardından aile cenazeyi alarak, Bulanık'ın Hoşgeldi köyüne götürdü. Cenaze yıkandığı sırada Karakaya'nın cesedinde bulunan geniş yanık izleri, kimyasal silah kullanıldığı endişelerine yol açtı. **(25 Kasım 2006/DİHA)**

*Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) 17 Aralık 2009 tarihli haberine göre, Şırnak'ın Uludere İlçesi'nin Kela Memê Dağı eteklerinde, 27 Haziran 2007 tarihinde Genelkurmay Başkanlığı tarafından "Operasyon sonrası çıkan çatışma" olarak duyurulan olayda 8 militan yaşamını yitirmişti. PKK ise yaptığı açıklamada bu 8 kişinin militanları Mehmet Tanrıbuyurdu, Osman Göktepe, Süleyman Süleyman, Mustafa Altun, Cengiz Milan, Rojda Nas ve Cihan Unat olduğunu açıklamıştı. Olay sonrası yerel kaynak ve köylülerin beyanları ise, kafalarda soru işareti yaratmıştı. Yerel kaynaklar, köyden bazı şahısların militanlara erzak götürmeye başladığını belirtmişti. Bu kişilerin korucu oldukları, militanlarla kurulan ilişkinin Uludere Gülyazı (Bejuh köyü) Taktik Jandarma Sınır Alay Komutanlığı'nın bilgisi dahilinde yapıldığı, birkaç kez götürülen erzakın en son götürüleninin Gülyazı Taktik Jandarma Sınır Alay Komutanlığı'ndan çıkartıldığı iddia edilerek, en son götürülen gıda maddelerinin militanları uyuşturacak veya uyutacak şekilde ilaçlandığı öne sürülmüştü. Görgü tanığı köylülerin iddiasına göre, militanların bulunduğu alana gelen askerler, helikopterlerle kırsal alanı rasgele tarayarak çatışma süsü verdi ancak herhangi bir çatışma yaşanmadı. Ajansımıza ulaşan Rizki Kaplan'a ait resme göre sağ yakalandığı anlaşılıyor. Militanların yanlarında buldukları fotoğraf makinesi ile olayın hemen öncesi çektiği fotoğrafa göre, Cihan Unat da zehirlenme belirtisi yaşadığı görülüyor. Başka bir fotoğrafta Mehmet Tanrıbuyurdu ve başka bir militanın puşilerinin boğaz ve gövde kısmına bağlanarak kırsal alandan sürüklenerek indirildiği görülüyor. Ve başka görüntüler militanların önce zehirlenip sonra infaz edildiği, başka bir fotoğrafta (muhtemelen adli süreçte yıkanırken) bir cesedin vücut derisinin tamamen beyazlaşmış olduğu, deri ve organların sıvılaşmış eridiği, bundan dolayı cenazelerin yüz kısımlarının neredeyse kaybolduğu, kimi bölgede iskeletler gözüktüğü, bozulma nedeniyle cenazelerin erkeğe mi, kadına mı ait olduğu anlaşılmadığı için insan vücudunun ancak kimyasal silah ile bu hale gelebileceği iddia edildi.

*Tunceli'nin Ovacık İlçesi kırsalında 1 Ağustos 2007 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 6 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) 10 Ağustos 2007 tarihli haberine göre, çatışmada yaşamını yitiren Bitlis Tatvan doğumlu 'Kendal' kod adlı Mazhar İlbasan'ın amcası Esat İlbasan, yeğeninin cesedinde yanık izleri bulunduğunu belirterek, kimyasal silahla öldürülmüş olabileceğini ileri sürdü. Kahramanmaraş Pazarcık doğumlu Ali Engizek kod adlı Demirci Taştekin'in de vücudunda mermi izi olmadığını belirten ailesi, Taştekin'in vücudunun tamamen yandığını, kafası ve kolunun kırıldığını söyledi. Aile, çocuklarının kimyasal silahla öldürülmüş olabileceğini belirtti.

*Şırnak'ın Uludere İlçesi'ne bağlı Uzungeçit Beldesi kırsalında 23 Ağustos 2007 tarihinden çıkan çatışmada yaşamını yitiren 11 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Yaşamını yitiren PKK militanları; Zarife Adıbelli (Roza Mardin), Şenay Güçer (Delila Meyaser), Rahime Tuncer (Avesta Amed), İdris Babat (Xwinrej Botan), Ahmet Kara (Adok Farqin), İshak Yakut (Amed Akdağ), Deniz Türk (Andok Deniz), Eyüp Haydar (Erdal Serkeftin), Aziz Muhammed (Eşref Cilo), Nasır Aydın (İsyan Bruski) ve Cebrail Turan'ın (Rohat Dilpak) cesetlerindeki izler kimyasal silah kullanıldığı iddialarını gündeme getirdi. Söz konusu iddia, bölgede otlayan hayvanların ölümüyle daha da güçlendi. Operasyon alanında çatışmadan 5 gün sonra otlanan 2 at, 4 katır, 1 eşek 19 inek, ve 24 koyunun yedikleri ottan zehirlenerek telef olduğu öğrenildi. Çatışmada yaşamını yitiren militanların aileleri İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunarak, çocuklarının kimyasal silahla öldürüldüğünü, bu nedenle sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunmak istediklerini belirttiler. Başvurular üzerine, 1 Eylül 2007 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunan İHD avukatları, Uludere'ye bağlı Uzungeçit Beldesi Kadertepe Mevkii'nde görev yapan korucu ve askerlerin kimyasal silah kullanarak 11 kişinin ölümüne neden oldukları gerekçesiyle yargılanmalarını talep etti. Suç duyurusu dilekçesinde çatışmanın yaşandığı bölgede kimyasal silah kullanıldığına dair güçlü iddialar bulunduğu dikkat çekildi. Dilekçede, çatışmada yaşamını yitiren HPG'lilerin vücutlarının renk değiştirerek tanınmaz hale geldiği ifade edilerek, Uludere Cumhuriyet Savcılığı'na HPG'lilerin cesetleri üzerinde sadece dış muayene gerçekleştirdiği belirtildi. Uludere Cumhuriyet Savcısı'nın kimyasal silah iddiasını yalanladığını ancak, bu açıklamanın yeterli olmadığı belirtilen dilekçede şunlara yer verildi: "Söz konusu mevkide meydana gelen çatışmadan sonra Uzungeçit Beldesi'nde ikamet eden vatandaşlara ait hayvanlar telef olmuştur. Telef olan hayvanların otladıktan sonra hemen öldüğü, ölen hayvanların bir süre sonra yeşilimsi bir renge dönüştüğü görülmüştür. Yöre halkı bu sayının artmasından korktuklarından hayvanlarını olay yerinden uzak tutmaktadırlar. Çatışma bölgesinin çok zor bir yerde olmasından dolayı otopsinin eksik yapılmış olması ihtimalinin olabildiğini düşünmekteyiz. Otopsi sırasında cesetlerden herhangi bir koku gelmediği Uludere savcısı tarafından ileri sürülmüştür. Bazı kimyasalların sadece koku ile değil temas ile etkileri ortaya çıkabildiği bilinmektedir. Kimyasal silah olmasa bile olay yerinde olağanüstü etkiler bırakan ve cesetleri mor ve siyah renge dönüştüren nedenlerin ortaya çıkartılması gerekmektedir." Suç duyurusu dilekçesinde kimyasal silah veya başka bir madde kullanıp kullanılmadığı iddiasının ivedi bir şekilde araştırılması ve tespit edilmesi amacıyla cesetlerden alınan doku ve kan örneğinin ilgili uzman bir laboratuara gönderilerek tespit edilmesi talep edildi. **(İHD Diyarbakır Şubesi)**

*Siirt merkeze bağlı Kelekçi Köyü kırsalında 12 Eylül 2007 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 4 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Çatışmanın ardından Siirt Devlet Hastanesi'ne getirilen cenazeler güvenlik gerekçesiyle Siirt E Tipi Kapalı Cezaevi'nin bahçesinde kurulan seyyar morglara taşınmıştı. Yaşamını yitiren 4 militandan Vacettin Aslan ile Mehmet Mansur Koçak, aileleri tarafından toprağa verilmiş. Çatışma esnasında büyük tahribata uğrayan ve yanma belirtilerinin yoğun olduğu cesetlerden ikisi teşhis edilememişti. Birinin 1977 Siirt doğumlu Ekrem Ayhan olduğunun bildirilmesi

üzerine Mersin'den gelen ailesi cenazenin tanınmayacak halde olması nedeniyle geri dönmüş, diğerinin Mardin Dargeçit doğumlu Mehmet Selim Kurt olduğu iddiasına rağmen, Kurt'un amcası Ömer Kurt da cenazeyi teşhis edememişti. Cenazelerde yanma belirtilerinin çok ve meydana gelen büyük tahribat nedeniyle ailede kimyasal maddenin kullanılmış olduğu düşüncesi oluştu. Bu nedenle İHD ve aile DNA testinin yanı sıra kimyasal maddelerin kullanılıp kullanılmadığının tespiti için Cumhuriyet Savcılığına başvurdu. **(İHD Süirt Şubesi)**

*Hakkari'nin Yüksekova İlçesi Geliyê Dostki alanında 1 Ağustos 2008 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 2 PKK militanının kimyasal silah kullanılması sonucu yaşamını yitirdiği ileri sürüldü. Oğlunun belden yukarısının yakıldığını öne süren baba Mustafa Donuk, oğlunun kimyasal silahla öldürüldüğünü iddia etti. Saçları ve kaşları dışında her yerinin kömür gibi yandığını ifade eden baba Donuk, şunları söyledi: *“Kalp üzerinde darbe almış. Ama her yeri kömür gibi olmuş. Vücut simsiyah olmuştu. Hayvan bile birbirine böyle yapmaz. Ama onlar insanları böyle vahşi bir şekilde öldürüyorlar. Benim çocuğumu da gördüğüm kadarıyla kimyasal silahla öldürmüşler. Cenazeyi cenaze olmaktan çıkarmışlar.”* **(28 Ağustos 2008/DİHA)**

*Bitlis'in Mutki İlçesi kırsalında 26 Ağustos 2008 tarihinde PKK militanları ile askerler arasında çıkan çatışma sonucu yaşamını yitiren 9 militanın kimyasal silahlarla öldürüldüğü iddia edildi. Çatışmada yaşamını yitiren Yılmaz Amed kod isimli Sadrettin Varol'un cenazesini alarak Diyarbakır'a götüren Varol'un babası Seyfettin Varol, çocuklarının kimyasal silahlarla öldürüldüğünü ileri sürdü. Oğlunun ve diğer arkadaşlarının vücutlarının kimyasal silahın etkisiyle yandığını savunan baba Varol, *“Malatya Devlet Hastanesi yakınında bir depoda tutulan oğlum ve diğer arkadaşların vücutlarını gördüğümde başta yaktıklarını sandım, ancak yakından bakıldığında kimyasal silahlarla öldürüldüğünü fark edebiliyorsun. Ayrıca oğlumun kolunu kırmışlardı en son kalbinin üzerinde bir kurşun sıkılmışlar”* diye konuştu. **(05 Eylül 2008/Günlük)**

*Fırat Haber Ajansı'nın (ANF) 6 Şubat 2009 tarihli haberine göre, Türk savaş uçaklarının 20 Ocak 2009 tarihinde Kandil Dağı'nın doğusunda yer alan Süleymaniye'nin Sengaser kasabasına bağlı sivil yerleşim alanlarına yönelik düzenlediği hava saldırısından sonra yöre halkında önce çocuklarda sonra büyüklerde mide bulantısı, kusma, öksürük, ishal, kızarıklık ve göz ağrısı gibi çeşitli hastalık vakalarının görülmeye başlandığı belirtildi. 1980-90 yılları arasında da Saddam rejiminin de aynı bölgede kimyasal silahlar kullandığını aktaran Süleymaniye'nin Sengaser kasabasına bağlı Kandil dağı yamaçlarında bulunan Lêwje köyü muhtarı Muhammed Hesên Resul, *“Yöre halkında son günlerde görülmeye başlayan hastalık belirtileri, Türk savaş uçaklarının Kandil dağı ve çevresini bombalanmasından sonra görülmeye başladı. Saddam döneminde de bu bölgede kimyasal silahlar kullanılırken, halktan benzeri hastalık vakaları görülmüştü”* dedi.

Denge Azad'ın haberine göre Muhammed Hesên Resul, Türk savaş uçaklarının 20 Ocak günü Kandil dağına bombalanmasıyla çevre köylerden onlarca küçük ve büyük baş hayvanın da telef olduğunu ve ardından önce çocuklarda daha sonra ise büyüklerde çeşitli hastalık vakalarının görülmeye başladığını söyledi. 20 Ocak günü düzenlenen hava saldırısının tanığı olduğunu ifade eden muhtar, *“Ben en az 5 savaş uçağı saydım. Bu savaş uçakları Kandil dağı ve çevre köylerine attığı büyük bombalarda siyah ve beyaz bulutlar oluşturan dumanlar çıktı. Bombaların yere düşmesinden birkaç dakika sonra, Lêwje, İnze ve Bokliskan köylerine çok kötü kokular yayıldı ve aradan birkaç saat sonra ise, çocuklarda, kusma, ishal, öksürme, mide bulantısı ve göz ağrısı gibi hastalıklar görülmeye başladı. Aradan birkaç gün sonra aynı hastalık belirtileri büyüklerde de görüldü. Bu hastalıkların uzun vadeli ve öldürücü olduğunu düşünüyoruz”* dedi. Süleymaniye'nin Rewanduz kaymakamı Hesên Abdullah ise, son 3 yıldır Federal Kürdistan Bölgesi sınırlarını ihlal ederek havadan ve karadan operasyonlar

düzenleyen Türk ordusunun bölgede yasaklı olan kimyasal ve mskket bombaları kullandığını söyledi.

*Siirt'in Erüh İlçesi Çırav Dağı'nda 15 Mayıs 2009 tarihinde yapılan operasyonda çıkan çatışmada yaşamını yitiren 4 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Yaşamını yitiren militanlardan Hakkari doğumlu Ahmet Ateş ve Ahmet Şerif Karakaya'nın aileleri cenazelerini almak için Siirt'te gitti ancak, cenazeler kendilerine verilmedi. Oğlu Ahmet Şerif Kakakaya'nın hayatını kaybettiği haberini televizyondan öğrendiğini belirten Mehmet Karakaya, 25 Mayıs 2009 tarihinde Dicle Haber Ajansı'na (DİHA) verdiği demeçte, cenazeyi almak amacıyla İstanbul'dan Siirt'e gittiğini ifade ederek, *“Siirt'in Erüh İlçesi'ne giderek savcılığa başvurduk. Savcı cenazelerin operasyon alanında olduğunu söyledi. Israr edince olay anında çekilen CD'leri bize izletti. CD'de oğlumu teşhis ettim. CD'lerde 4 cenaze bir mağarada bulunuyordu. Ancak 4'ünün de vücutlarında hiçbir yara yoktu. Sadece kafalarına sanki yakın mesafede sıkılmış kurşun izleri vardı. Bu da bana sanki kimyasal bir maddeyle öldürüldükten sonra yakından kafalarına ateş edilmiş izlenimini verdi”* diye konuştu.

*Hakkari'nin Çukurca İlçesi'ne bağlı Kazan Vadisi'ndeki operasyon kapsamında 8 Eylül 2009 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 8 PKK militanının kimyasal silahlarla öldürüldüğü iddia edildi. Yaşamını yitiren HPG'li Rüzgâr Aşkan'ın (Cudi) amcası Halit Aşkan, HPG'li Aşkan'ın cesedinde yanık izlerinin bulunduğunu bu nedenle teşhis etmekte zorlandıklarını söyledi. Halit Aşkan, *“Rızgar Aşkan çatışmada öldürülmemiş. Kimyasal madde kullanıldığından şüpheleniyoruz. Bu konuyla ilgili gerekli bütün yasal yollara başvuracağız”* dedi. Fırat Haber Ajansı'nın (ANF) 19 Eylül 2009 tarihli haberine göre, HPG Anakarargah Komutanlığı tarafından çatışmaya ilişkin yapılan açıklamada, 8 Eylül 2009'da meydana gelen çatışmada askerlerin kimyasal silah kullanarak 8 militanın yaşamını yitirmesine neden oldu.

-Hakkâri'nin Çukurca ilçesinde 2009 yılının Eylül ayında meydana gelen bir çatışmada yaşamını yitiren ikisi kadın 8 PKK militanının kimyasal silah kullanılmak suretiyle öldürüldüğü ileri sürülmüştü. İddiayı doğrular nitelikte fotoğraf ve materyaller ele geçiren insan hakları kuruluşları, bu materyalleri incelenmek üzere Almanya'ya gönderdi.

Fırat Haber Ajansı'nın (ANF) 13 ve 30 Ağustos 2010 tarihleri arasında yayınladığı haberlerde;” Türkiye'de savaşın giderek şiddetlendiğine dikkat çeken Alman basını, Ordunun PKK militanlarına karşı ‘kimyasal silah’ kullandığını belirtti. Alman insan hakları savunucuları ve siyasetçiler uluslararası soruşturma isterken, Hamburg Üniversitesi TSK'nın kimyasal silah kullandığını raporla ispatladı. “Der Spiegel”, “Die Welt” ve “Die Tageszeitung“ (TAZ) adlı gazete ve dergileri son bir haftadır bölgede 1 Haziran'dan bu yana şiddetlenen çatışmalara yer verdi. Alman basını, sarı torbalara konulmuş ve deforme olmuş, gerilla cenazelerinin fotoğraflarını da yayınlayarak, kimyasal silah ve yasaklı silahların kullanıldığını belirtti. Alman insan hakları savunucuları ve siyasetçiler, Türkiye'ye ‘savaş suçu’ sayılan bu olaylara yönelik açıklık getirmesi çağrısında bulundu. Der Spiegel dergisi, “Türkiye, Kürtleri kimyasal silahlarla öldürdü” başlıklı haberinde, Eylül 2009'da bir çatışmada yaşamını yitiren militanların parçalanmış cesetlerinin fotoğraflarına yer vererek, “zulmün en kötüsü” dedi.

Yine PKK'lilere karşı kimyasal silahlar kullanılmasını manşetine taşıyan Spiegel'a konuşan Alman Yeşiller (Die Grünen) Partisi Eşbaşkanı Claudia Roth, Türk tarafının buna açıklık getirmesi gerektiğini vurguladı. Roth'un açıklamasında şöyle dedi: “PKK'lilerin cesetlerinin obduksiyon edilmesi, ama sonuçların gizli tutulması anlaşılır değildir. Buna benzer birçok ‘esrareniz’ olay oldu. Bunların araştırılması gerekiyor. Böylesi olayların önünü kesmek için Türkiye'den kimyasal silah kullanıp kullanmadığına dair resmi açıklama bekliyoruz.” Dergiye konuşan CDU Milletvekili Ruprecht Polenz'de, Roth gibi Türkiye'nin olaya açıklık getirmesi gerektiğini belirterek, ancak bunun en iyi yolunun uluslararası bir araştırma yapmak olduğunu kaydetti.

Uluslararası Atom Savaşını Önleme Doktorlar Birliği (IPPNW) örgütünün Türkiye uzmanı Gisela Penteker ise, Türkiye'nin kimyasal silah kullandığına yönelik şüphelerin yıllardan beri olduğunu kaydederek, "Oradaki insanlar, bunu hep söylüyor. Ancak bunu ispatlamak çok zor çünkü cesetler, çok geç dışarıya çıkarılıyor ve bu da detaylı obduksiyon yapmasını zorluyor" diye konuştu. 14 yıldır Türkiye'yi izlediğini söyleyen Penteker, Türkiye'ye bu konuda diplomatik baskı uygulanmadığına dikkat çekti. Spiegel dergisi, bu konuda sadece askerin susmadığını, AKP Hükümeti'nin de sessiz kaldığına dikkat çekti. Dergi, Erdoğan'ın böylesi bir savaş suçunu 'PKK propagandası' olarak gösterdiğinin altını çizdi. Almanya Zırh Kontrol Komisyonun Başkanı SPD'li Uta Zapf da konuyla ilgili TAZ'a bir açıklama yaptı. Olaya açıklık getirilmesinin hayati önem taşıdığını bildiren Zapf, "Böyle bir şey uluslararası hukuka aykırıdır" diyerek, Almanya Dış ilişkiler Bakanı Guido Westerwelle'ye araştırma çağrısında bulunacağını söyledi. Gerillalara yönelik kimyasal silahlar kullanılmasını ilk olarak sayfalarına taşıyan Berliner Tageszeitung gazetesi de Türkiye'nin Dışişleri Bakanlığı'nın görüşlerine yer verdi. Bakanlığın, Türkiye'nin uluslararası sözleşmeye imza attığını ve bundan dolayı kimyasal veya biyolojik silah kullanmadığı iddiasında bulunduğunu yazdı.

-PKK militanlarına karşı kimyasal silah kullandığına ilişkin bilgi ve belgelerin Alman basınının da yayınlanmasının ardından konuyla ilgili araştırma yapılmasını isteyen Almanya Federal Meclisi Silahsızlandırma Komisyonu, bu konudaki ısrarını sürdürüyor. Hamburg Üniversitesi'nin Türk Silahlı Kuvvetlerin kimyasal silah kullandığına ilişkin raporu ardından konunun Federal Meclise gelmesine ön ayak olan Almanya Federal Meclisi Silahsızlandırma Komisyonu Başkanı ve Sosyal Demokratik Parti (SPD) Dış İlişkiler sözcüsü Uta Zapf, konunun halen gündemlerinde olduğunu ve Almanya Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle'ye araştırma yapılması için Kimyasal Silahları Denetleme Komitesi'ne (OPCW) başvurması için yaptıkları çağrının yanıtını beklediklerini söyledi. ANF'nin sorularını yanıtlayan Uta Zapf, Türkiye'nin kimyasal silah kullandığına dair eldeki bilgi ve iddialar doğrultusunda uluslararası bir komisyon tarafından araştırma yapılmasını ve Türkiye'den de ilk aşamada kimyasal silah ile yaşamını yitirdikleri iddia edilen gerillalarla ilgili obduksiyon (otopsi) sonuçlarını isteyeceklerini söyledi. Kimyasal Silahları Denetleme Komitesi'nin (OPCW) elde edilecek yeterli delillerin ardından bu durumu denetim altına alabileceğini kaydeden Zapf, ancak Türkiye'nin obduksiyon sonuçlarını açıklaması gerektiğini kaydetti. Gerilla güçlerine karşı kimyasal silah kullandığının kesinleşmesi durumunda Uluslararası Sözleşmeler gereği Türkiye'nin cezalandırılacağını kaydeden Zapf, bu cezanın nasıl olacağını şimdiden tahmin etmenin zor olduğunu ifade etti.

-Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gerçekleştirdiği operasyonlarda PKK militanlarına karşı kimyasal silah kullanımı Newsweek Rusya'da gündemine alarak manşetine taşıdı. Derginin Rusya editörü ve önde gelen yazarları Elena Chernenko, Elizabeth Mastny, Pauline Eremenko'nun "Kimyasal ve ölüm" başlığıyla kaleme aldıkları dosya haber de, "Kürtler bu sefer Türk ordusunun kimyasal silah kullandığını herkese ispatladı" ifadelerini kullandı. Türk ordusunun 2009 Eylül ayında Çukurca bölgesinde bir gerilla birliğine karşı kimyasal silahların kullanılmasını ve bunun sonuçlarının değerlendirildiği haberde, Türkiye'deki insan hakları kurumları ve İngiliz e araştırmacıların görüşlerine yer verdi. Tıpkı Alman basınında olduğu gibi Newsweek'te gerillaların otopsisini gerçekleştiren adli yetkililerinin kimyasal izleri gizlediği ve ailelere gerekli bilgiyi vermediğine dikkat çekti. Yaşamını yitiren PKK'lilere karşı kimyasal silahla öldürülmelerinin yanı sıra cenazelerine yapılan vahşeti de anlatan dergi şöyle dedi: "Öldürülen 8 Kürdün fotoğrafları (insani anlamda tiksindirici). Parçalanmış kafalar, oyulmuş gözler, koparılmış cinsel organlar ve deşilmiş karınlar... Cilt üzerinde kesici delici alet yaralanması ve yanıklar, asit eritmeleri ve apseler bazı ilginç işaretleri... Deriler üzerindeki yaralarda yanma ve çatlama izleri var. Bu cesetler 2009 Eylülü'nde Çukurca adlı Kürt kentinin dağlık bölgelerinde Türk devleti tarafından öldürülen insanlara ait. Otopsiyi yapan adli tıp uzmanları cesetlerdeki yanma ve çürüme belirtilerini ailelerine bildirmediler ama Kürt insan hakları savunucuları bunları fotoğraflamayı başardı." Profesyonel fotoğrafçısı Hans Baumann tarafından kimyasal silah ile öldürülen PKK'lilerin fotoğraflar üzerinde inceleme yapıldığı ve bu fotoğrafların orijinal olduğunu doğruladığına yer veren Newsweek,

Hamburg Üniversitesi kliniğinden adli tabiplerinde yaptığı inceleme sonucunda 2'si kadın 8 militanın agresif kimyasal silahlar kullanıldığını ve daha sonra fiziksel şiddet uygulandığı yönünde rapor hazırladığını kaydetti. Raporun büyük yankı uyandırdığının aktarıldığı haberde, kimyasal silah kullanımının uluslararası yasalarla yasaklandığı ve Türkiye'nin de 2003 yılında bu anlaşmayı imzaladığına dikkat çekti. Türk devletinin raporlara rağmen bunun sıradan bir 'PKK propagandası' olduğunu açıklayarak yalanladığına yer veren dergi, BDP Siirt Milletvekili Osman Özçelik'in kimyasal silahların kullanımının insanlığa karşı bir suç olduğunu belirterek, Türkiye hükümetinin suçunu kabul ederek bunun hesabını vermeli çağrısı yaptığını yazdı. Özçelik'in bu çağrısının Avrupa basınında yer bulduğunu ve Türkiye'nin Halepçe Katliamı'nın mimarı Saddam Hüseyin ile eş tutulduğu kaydedildi. BDP'nin konuyla ilgili bir rapor hazırladığına yer veren dergi, İHD Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan'ın da Türk ordusunun Kürt savaşçılara karşı uzun yıllardır yasaklanmış silahlar kullanıldığını ama şimdiye bir soruşturma açılmadığına ilişkin görüşlerine yer verdi. Dergiye demec vererek İngiltere'nin Chatham House adlı araştırma kuruluşunda Kürtler konusunda uzman Robert Loi'de Türkiye'nin PKK militanlarına karşı 'kimyasal silah' kullanmasını değerlendirdi. Türkiye'nin Kürt sorununu kendi iç sorunu olarak değerlendirdiğini ve kimsenin buna karışmasını istemediğini aktaran Loi, eğer uluslararası uzmanlar Türkiye'nin kimyasal silahları kullandığını ispat ederlerse o zaman Ankara'yı büyük sorunlar beklediğinin altını çizdi. Dergide uzmanların kısa görüşlerin de yer verilirken, bu kez iddialar ile ilgili delillerin güçlü olduğuna dikkat çekti.

*Güvenlik güçlerinin Tunceli kırsalında Mayıs 2010 tarihinde kimyasal madde içeren ve dünya çapında yasaklanan fosfor bombası kullandığı ileri sürüldü. BDP Van Milletvekili Özdal Üçer, Tunceli'de yaşanan çatışmalarda TSK'nin beyaz fosfor bombası kullandığı yönünde basında çıkan haberlere ilişkin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın yanıtlanması talebiyle Meclis Başkanlığı'na soru önergesi verdi. Önergede fosfor bombasının toksin madde içerdiğini ve bu maddenin kullanımının ölümcül olduğunu belirten Üçer, maddenin derin cilt yanıklarının yanı sıra karaciğer, kalp ve böbrekleri olumsuz etkilediğini kaydetti. Bu bombaların Cenevre Sözleşmesi ile yasaklandığını hatırlatan Üçer, *"Bu protokole göre sivil halk üzerinde ve sivillerin yoğun olarak bulunduğu askeri alanlarda kullanılması yasaklanmıştır. 2008 yılında İsrail bu silahı Gazze'de kullanmış ve bin 400 kadın ve çocuğun ölümüne neden olmuştur. Başbakan bir basın toplantısında İsrail'i bu konuda kınamış, kitle imha silahlarının yapımı ve kullanımına karşı olduklarını belirtmişti"* diyerek, Erdoğan'a şu soruları yöneltti.

-Kitle imha silahı olan beyaz fosfor bombasının Tunceli'deki çatışmalarda kullanıldığı doğru mudur?

-Bu konu ile ilgili araştırma ve inceleme soruşturması başlatılmış mıdır?

*Hakkari'nin Şemdinli İlçesi Beyyurdu (Bidav) Köyü kırsalında 5 Temmuz 2010 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 11 PKK militanının kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü.

-Çatışmada yaşamını yitiren Meral Bingöl'ün ağabeyi Emrullah Bingöl 10.05.2010 tarihinde İHD Bitlis Temsilciliği'ne başvurarak, kardeşi Meral Bingöl'ün bedeni üzerinde büyük tahribatlar olduğunu, kardeşinin kimyasal silah kullanılmak suretiyle öldürüldüğünü, bu nedenle cenazeyi teşhis etmekte zorlandıklarını söyledi.

-Yine çatışmada yaşamını yitiren Cumali Koç'un babası Hasan Koç, 10.05.2010 tarihinde İHD Bitlis Temsilciliği'ne başvurarak, oğlunun bedeni üzerinde büyük tahribatlar olduğunu, oğlunun kimyasal silah kullanılmak suretiyle öldürüldüğünü ileri sürdü. **(İHD Bitlis Temsilciliği)**

-Çatışmaya ilişkin basın mensuplarına bilgi veren BDP Genel Saymanı Salih Yıldız, görgü tanıkları ve morg görevlilerinden cenazelerin tanınmaz durumda olduğuna dair bilgi aldıklarını belirterek, *"Morg görevlileri ve görgü tanıklarının söylemlerine göre cenazelerin*

tanınmaz durumda olduğu belirtiliyor. Hakkari morgunda vahşetin fotoğrafı ve izleri hakimdir. Halk çok öfkeli ve tepkili. Bu tepki cenazelerin alınmasına kadar devam edecektir. Bu halk cenazelerine yapılan vahşeti unutmayacak ve bu vahşete cenazelere sahip çıkmakla cevap verecektir” diye konuştu.

*Batman’ın Beşiri İlçesi kırsalında çatışmada 8 Ağustos 2010 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren 5 PKK militanının kimyasal silahla öldürüldüğü ve daha sonra cesetlerinin yakıldığı ileri sürüldü. Cesetleri gören aileler ve görgü tanıkları tarafından ileri sürülen iddialar ilişkin resmi bir açıklama yapılmazken, cenazelerin yakılmasının kimyasal silah kullanıldığı iddialarını güçlendirdi.

-Kimyasal silah kullanıldığı iddiaları üzerine İHD Diyarbakır Şubesi’ne 23.08.2010 tarihinde başvuran yaşamını yitiren PKK’li Mehmet Önkol’un babası Arif Önkol şu beyanlarda bulundu: “Benim oğlum 2000 yılında PKK’ye katılım sağlamıştı. En son Batman ili Beşiri ilçesi kırsalında güvenlik güçleri ile çıkan çatışmada yaşamını yitirmiştir. Ben oğlumun cenazesini teşhis etmeye gittiğimde hiç kurşun izi yoktu. Oğlumun bütün vücudunu yakmışlardı. Her tarafı simsiyahtı. Hiçbir şekilde tanınmıyordu. Sadece ayağı yanmamıştı. Ben sadece oğlumu ayağından tanıdım. Oğlumun iç organları hepsini yakmışlardı. Ve vücudu simsiyah olmuştu. Diğer arkadaşlarının tamamı hepsini yakmışlardı ve simsiyah olmuştu. Oğlum başka yerde kimyasal silah ile öldürülmüş daha sonra başka yerde yakılmıştır. Bu konuda bize yardımcı olmanızı istiyorum. Bu olayın ortaya çıkması için ne gerekiyorsa yapılırsa memnun olurum. Kimyasal silah kullanıp, kullanılmadığını ortaya çıkarılmasını istiyorum.” (İHD Diyarbakır Şubesi)

-Çatışmaya ilişkin Dicle Haber Ajansı (DİHA) tarafından 12-13 ve 22 Ağustos 2010 tarihinde yayınlanan haberlere göre, Batman’ın Beşiri İlçesi kırsalında çıkan çatışmada yakıldığı belirtilen 5 PKK militanının ikisinin ailesi İHD aracılığıyla Beşiri Cumhuriyet Savcılığı’na başvurdu. Sevdin Nergis ve Mehmet Önkol’un aileleri, savcılıktan izin aldıktan sonra cenazeleri teşhis etmek için İlçe Sağlık Ocağı Seyyar Morgu’na gitti. Diyarbakır’ın Lice İlçesi’nden Beşiri’ye gelen Mehmet Önkol’un anne ve babası Arif ve Naime Önkol, çocuklarının cesedi ile birlikte tüm PKK’lilerin cesetleri tamamen yandığını söyledi. Cesetlerin yakılmasına tepki gösteren Önkol’un ailesi, “Öyle farz edin ki annesi ve babası olarak biz cesette tanınacak ufak bir yer bile bulamadık. Yani tanınacak ufak bir yer varsa şimdi o da tanınmadı. Yanıklar ciğerlerine kadar işlemiş. Bu vahşetten de öte bir şey. Biz bunu kabul etmiyoruz. İnsanlıkta da Müslümanlıkta da hiçbir din de bu kabul edilecek bir durum değil” dedi. Yine Diyarbakır’dan Beşiri’ye gelen PKK’li Sevdin Nergis’in ablası Münevver Nergis, morgdan çıktıktan sonra gözyaşlarına hakim olamadı. “Bu insanlık dışı bir durumdur. İnsanlar birbirlerinin düşmanı olabilir. Birleri ile karşı karşıya savaşabilir. Ama savaşında bir ahlakı vardır. Böyle yanma hiçbir yerde görülmedi bırakın yanmayı erimiş durumdalar” diyen Nergis’i ise Önkol’un ailesi Naime Önkol, sakinleştirmeye çalıştı.

-Diyarbakır’a getirilen cenazelerin yıkama işlemleri sırasında cenazeler üzerindeki tahribatlar, Önkol ve Nergis ailelerinin "Vahşet ötesi bir şey" açıklamalarını haklı çıkardığı iddia edildi. Tamamen yakılmış, vücut bütünlüğü bozulmuş, karın kısmı tamamen açılmış, cenazelere yönelik uygulama çatışmada kimyasal silah kullanıldığı ihtimalini ortaya çıkardı.

-HPG’lilerin cenazelerine yönelik, işkence ve kötü muamele yapılıp yapılmadığı tartışmalarına son noktayı savcılık koydu. Beşiri Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan tutanakta cenazelerin tanınmayacak halde yandığı belirtildi. Ölüm sebebi olarak savcılık tarafından hazırlanan tutanakta, “Yüksek kinetik enerjili ateşli silah ve patlayıcı mühimmatla meydana gelen genel beden travmasına bağlı çok sayıda kot ve omur kırıkları ile birlikte iç organ yaralanması ve iç kanama” denilirken, cenazelerin yanma gerekçesine ilişkin ise bilgi verilmedi. Cenazelerde vücut bölümünün tamamen yanması akıllara “Kimyasal silah mı kullanıldı?” sorusunu getiriyor.

*Hakkari'nin Şemdinli İlçesi'nde 20 Ağustos 2010 tarihinde yaşamını yitiren 4 PKK militanına karşı kimyasal silah kullanıldığı iddia edildi. Şemdinli'nin Nugelya köyü yakınlarında operasyona çıkan askerler ile PKK'liler arasında yaşanan çatışma sonucu 4 militan yaşamını yitirmiş, bir uzman çavuş ölmüş ve bir asker de yaralanmıştı. Bazı görgü tanıkları, çatışma sonrası militan cenazelerinin üzerine giden askerlerin gaz maskeleri taktığını ifade etti. Bu da militanlara karşı kimyasal silah kullanıldığı şüphesine yol açtı. (28 Ağustos 2010/ANF)

*Van ve Hakkari arasında bulunan Gole Hasane, Çiya Reşke, Bileh, Bınevş, Zerzengule, Baleka, Sırte Dohula ve Mebırnav kırsal alanlarında 6 Eylül 2010 tarihinde askerler tarafından PKK'lilere yönelik başlatılan geniş çaplı operasyon sonucunda yaşamını yitiren 9 militanın kimyasal silahlarla öldürüldüğü ileri sürüldü. Çatışmaya ilişkin Günlük Gazetesi'nin 15 Eylül 2010 tarihli haberine göre, çatışmada yaşamını yitiren militanlardan 3'ünün cenazeleri aileleri tarafından alındı. Hasan Doru, Uğur Kar ve Yusuf Şahin'in cenazesi alkış ve zılgıtlar eşliğinde yıkama işlemi için Cenaze Yıkama odasına götürüldü. Tabuttan çıkarılan cenazelerde daha önceki cenazelere yönelik benzer uygulamalar görüldü. Kara Kuvvetleri Komutanı Erdal Ceylanoğlu'nun yönettiği operasyonda yaşamını yitiren 3 HPG'linin vücudundaki derilerin kalkması dikkat çekerken, Hasan Doru'nun kafasının ortasında büyük çapta bir parçalanma olduğu ve beyin çıkarıldığı görüldü. Özellikle Yusuf Şahin'in cenazesinde görülen uygulamalar, görenleri derinden sarstı. Şahin'in derisinin kalktığı, karın boşluğundan boğaz kısmına kadar büyük oranda parçalanma olduğu görüldü. Bıçak izlerinin görüldüğü Şahin'in cenazesinde, karın boşluğundan boğaz kısmına kadar bıçakla kesildiği belirtildi.

*26 Nisan 2011 tarihinde Tunceli ili Pülümür ilçesinde meydana gelen çatışmada 7 PKK militanı yaşamını yitirmişti. Fırat Haber Ajansı'nın 7 Mayıs 2011 tarihli haberine göre, askerlerin operasyon sırasında naneli şeker kokan, mide bulandıran ve boğazda yanmalara neden olan bir madde kullandığı ileri sürüldü.

-Kimyasal silah kullanıldığı iddialarıyla ilgili 08.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan adı geçen çatışmalarda yaşamını yitiren Uğur Utanç'ın babası Hüseyin Utanç, şu beyanlarda bulunmuştur: *“Oğlum Uğur Utanç 2008 yılında evden ayrıldı. Kendisinden uzun süre haber alamadım. En son duyduğumda PKK'ye katıldığını öğrendim. Daha sonra Tunceli ili Pülümür İlçesi kırsalında 26.04.2011 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitirdiğini basından duyduk. Orada 7 kişi yaşamını yitirmişti. Oğlumun cenazesini almak amacı ile Erzurum Devlet hastanesine gittim. Cenazeyi teşhis edebilmem için yetkililer beni morga götürdüler. Morga girmeden önce bana bir maske verip takmamı istediler. Morga giren herkes maske takıyordu. Morgdaki cenazelerden oğlumun cenazesini teşhis ettim. Cenazenin üzerine eğilip oğlumun kafasından öptüm. Bunun üzerine oradaki yetkililer bağırarak, niye öpüyorsun diyerek tepki gösterdiler. Oğlumun öptükten sonra dudaklarımda ve ağzımın belli bir bölgesinde uyuşma oluştu ve midem bulanmaya başladı. Ağzımdaki uyuşukluk ve mide bulantısı yaklaşık bir hafta devam etti. Cenazenin renginde normal bir cenazeye göre daha farklı değişiklikler vardı. Ayrıca cenazenin bazı yerlerinde siyahlaşmalar oluşmuştu, bu siyahlıklar da yanık izlerine benziyordu. Oğlumun yaşamını yitirdiği çatışmada kimyasal silah veya başkaca öldürücü nitelikte gazların kullanıldığını tahmin ediyorum.” (İHD Diyarbakır)*

-08.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi'ne başvuruda bulunan çatışmada yaşamını yitiren Şehmus Alak'ın babası Celal Alak, şu beyanlarda bulunmuştur: *“Oğlum Şehmus Alak 2009 yılında evden ayrıldı. Sonradan PKK'ye katıldığını öğrendik. . 26 Nisan 2011 tarihinde Tunceli'nin Pülümür İlçesi'nde meydana gelen çatışmada yaşamını yitirdiğini öğrendik. Oğlumun cenazesini almak amacı ile haber gelince önce Malatya iline gittim. Burada bulunan iki cenaze bana gösterildi, teşhis edemeyince cenazenin Erzurum ilinde olduğu söylendi. Erzurum Devlet hastanesine gittim. Cenazeyi teşhis edebilmem için*

yetkililer beni morga götürdüler. Morgdaki cenazelerden oğlumun cenazesini teşhis ettim. Cenazenin üzerine eğilip oğlumu kafasından öptüm. Oğlumu öptükten sonra dudaklarımda ve ağzımın belli bir bölgesinde uyuşma oluştu ve midem bulanmaya başladı. Ağzımdaki uyuşukluk ve mide bulantısı yaklaşık bir hafta devam etti. Cenazenin renginde normal bir cenazeye göre daha farklı değişiklikler vardı, çok fazla sararmıştı. Ayrıca cenazenin bazı yerlerinde siyahlaşmalar oluşmuştu, bu siyahlıklar da yanık izlerine benziyordu. Ayrıca çatışma bölgesindeki vatandaşlardan, çatışmadan sonra bölgedeki çoğu kuşun ölüp alana düştükleri, alanda çok sayıda kuş ölüsünün olduğunu duydum. Oğlumun yaşamını yitirdiği çatışmada kimyasal silah veya başkaca öldürücü nitelikte gazların kullanıldığını tahmin ediyorum.” (İHD Diyarbakır)

*Bitlis’in Geliyê Şêx Cuma alanında 18 Mayıs 2011 tarihinde askerler tarafından başlatılan operasyonda yaşamını yitiren Demhat Koçer kod adlı PKK militanı Rıdvan Aktaş’ın kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Aktaş’ın cenazesi yıkandığı sırada vücudunda yaygın kurşun izi olmadığı görülürken, vücudunun bazı bölgelerinde derilerin parça parça kalktığı iddia edildi.

-Rıdvan Aktaş’ın kimyasal silahla öldürüldüğü iddiası üzerine 11.08.2011 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi’ne başvuruda bulunan anne Gezim Aktaş, şu beyanlarda bulundu: “Oğlum Rıdvan Aktaş 9 yıl önce PKK’ye katılmıştı. Uzun süre haber alamadım. En son basından yaşamını yitirdiğini duydum. Bundan iki ay önce Bitlis bölgesinde Geliyê Şex Cuma mintikasında çıkan çatışmada yaşamını yitirdi. Oğlumun vücudunda tahribat ve siyahlaşma olmuştu. Vücudunda hiç kurşun izi yoktu. Cenazeyi yıkayan imamlar da hiç kurşun izine rastlamadıklarını söylediler. Oğlumu kimyasal silahla öldürdüler. Köylülerin beyanına göre, oğlumun bulunduğu noktaya havadan helikopterle beyaz bir gaz atıldığı ve oğlumun bu şekilde yaşamını yitirdiği belirtildi. Ben oğlumun nasıl öldürüldüğünün ortaya çıkarılmasını istiyorum. Bu konuda derneğinizden hukuki yardım talebinde bulunuyorum.”

Aktaş ailesinin başvurusu üzerine İHD avukatları tarafından iddiaların araştırılması ve sorumluların yargılanması amacıyla Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulunuldu.

*Fırat Haber Ajansı’nın (ANF) 28 Mayıs 2011 tarihinde servis ettiği haberde; “ HPG Basın İrtibat Merkezi (HPG-BİM) tarafından yapılan açıklamada, 27 Mayıs günü saat 08.30-09.30 saatleri arasında Medya Savunma Alanlarına bağlı Zap’ın Mahir Mirzo, Xeregol alanları ile Horê, Reşmê, Zerê ve Şifreza köylerine yönelik olarak hem havan ve obüs saldırısı yapılmış, hem de alana yönelik olarak uluslar arası savaş kurallarına aykırı olmasına karşın msket tipi bombalar atılmıştır.” iddiasında bulundu.

*Fırat Haber Ajansı’nın (ANF) 28 Mayıs 2011 tarihli haberine göre, ajansa açıklamada bulunan KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan, Dersim ve Amanoslar’da PKK’lilere karşı bir çeşit kimyasal silah kullanıldığını söyledi. Özellikle son dönemlerde operasyon alanlarına atılan balonlara dikkat çeken Karayılan, şöyle dedi: “Biz bu kimyasal silah kullanımını Dersim ve Amanoslar’da gerillamıza yönelik geliştirilen katliamda tespit ettik. Durum şöyle geliyor; Operasyon başlamadan önce helikopterler gerillanın bulunduğu alana gidip balonlar bırakıyorlar. Yere yaklaşan bu balonlar patlıyor ve etrafa zehirli gaz yayılıyor. O alanda bulunan insanların boğazlarında bu gazların etkisiyle tıkanma yaşanıyor, nefes alamıyorlar, güçten düşüp 2-3 saat kendilerine gelemiyorlar. Böyle olduktan sonra da askerler başlarına gidip kurşunlarla öldürüyorlar. Bu alçaklıktan öte neyle izah edilir. Oysa tankın, topun, helikopterin var, keşif uçağın ve istediğin kadar da askerin var. Ama yine sen insanlık dışı silahlarla, namertçe kimyasal silahları bu şekilde kullanarak insanları katlediyorsun. Biz bu kimyasal silahların kimler tarafından Türk devletine verildiğini tespit edeceğiz. Bunu kamuoyunun vicdanına havale ediyorum. Savaş gözlemcilerini, insan hakları

savunucularını bu insanlık dışı durum karşısında göreve çağırıyorum. Türk devletinin Kürt gerillasını bu yaptıkları insanlık dışı saldırıları görmelerini ve gidip bu durumu tesit etmelerini talep ediyorum.”

*Evrensel Gazetesi'nin 2 Temmuz 2011 tarihli haberine göre Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Kazan (Tiyar) Köyü'nde askerlerin köylülerin arazisine cinsi bilinmeyen bir kimyasal madde attığı ileri sürüldü. Köylülerden Salih Çıtak, ekinlerini biçmek için gittikleri tarlalarda asker baskısına maruz kaldıklarını belirterek, yaşananların 1990'lı yılları aratmadığını söyledi. Tarlalarda top atışlarının hedefi olduklarını belirten Salih Çıtak, yaşadıklarına ilişkin şunları söyledi: *“Buğdaylarımızı biçmek amacıyla 24 kişi Tiyar'a gittik. Çevre yerlere dağılan köylülerimizin katılımıyla toplam 40 kişi olduk. Buğday tarlasını biçerken top atışları başladı. Önce Tiyar Dağı, daha sonra Gani Butki Dağı ve Jiyanis bölgesi bombalandı. Top atışları tarlalarımıza isabet edince tarlaları bıraktık.”* Çıtak, top atışlarının ardından askeri panzerin köyü turladığını ve helikopterlerin ise dağlık alanları bombaladığını dile getirdi. Çıtak, helikopter bombardımanında kimyasal madde kullanıldığını iddia etti. Çıtak, bu iddiasını şöyle savundu: *“Dağları ve köy çevresini tarayan helikopterler, dağlık ve ormanlık alanlara bir şey serpti. Bu serpmenin kimyasal olduğunu düşünüyoruz. Bu esnada dere kenarında bulunan kadınlar suya girerek, kimyasaldan korunmaya çalıştılar. Top atışları ve helikopterlerin gitmesinden sonra sudan çıkan kadınları da alarak Yüksekova'ya döndük. Ancak kadınlarda baş ağrısı, mide bulantısı ve baş dönmesi başladı.”*

*Hakkari'nin Şemdinli İlçesi'nde 31 Temmuz 2011 tarihinde çıkan çatışmada yaşamını yitiren PKK'li Bedran Kaya'nın kimyasal silahla öldürüldüğü ileri sürüldü. Kaya'nın cenazesini Kızıltepe'de bulunan Tahir Dünder Camisi'nde yıkayan yurttaşlar, cenazesinde herhangi bir kurşun izine rastlanmadığını söyledi. Cenazenin tamamının yandığını belirtirken, çatışma sırasında kimyasal silah kullanıldığı şüphesini uyandırdı. Kaya'nın cenazesi yıkandığı sırada vücudundan deri dökülmesi dikkat çekerken, bütün vücudunun siyaha büründüğü ve baş kısmında ise saç kalmadığı görüldü. Cenazeyi yıkayanlar ise ilk kez böyle bir durumla karşılaştıklarını belirtti. Kaya'nın vücudunda herhangi bir kurşun izine rastlanmaması da çatışma sırasında kimyasal silahın kullanıldığı iddialarını güçlendirdi. **(04 Ağustos 2011/Gündem Gazetesi)**

BİYOLOJİK SİLAH KULLANIMI

*Dicle Haber Ajansı'nın (DİHA) 14 Mayıs 2010 tarihli haberine göre, Tunceli'de ormanlara tırtıl böceği bırakıldığı ileri sürüldü. Bölgede sürdürülen operasyonlar kapsamında Mazgirt İlçesi'nde bulunan Baylık (Qereusfun) ile Kopuzlar mıntıkası başta olmak üzere birçok yere tırtıl böceğinin atıldığı belirtildi. Kısa sürede üreyebilen tırtıl böceği ağaçların yapraklarını yiyerek, bir hafta içinde tamamen yapraksız bırakabiliyor. Bölgede yaşayan vatandaşlar, ormanlık alanların bir anda tırtıl böceği istilasına uğradığına dikkat çekerek, bunun bilinçli olarak yapılan bir uygulama olduğuna vurgu yaptı. Bölgeye her yıl bırakılan tırtıl böceğinin ormana büyük zarar verdiğini dile getiren vatandaşlar, kendilerinin de bu şekilde büyük zarara uğratılarak mağdur edildiklerini kaydetti. Doğaya yılan ve böcek bırakma yöntemi son yıllarda ortaya çıktığını söyleyen vatandaşlar, bölgenin tırtıl böceği yüzünde çorak hale geldiğini belirtti. Tunceli bölgesinde ender görülen ve tüysüz türünden olan tırtıl böceğinin son bir hafta içinde türediğini ve ormanlık alanların çoğunu istila ettiğini söyleyen vatandaşlar, operasyonlar sırasında alana hakim olmak için yapıldığını belirtti. Baylık (Qereusfun) Köyü'nden Aziz Şavak isimli vatandaş, tırtıl böceğinin hayvan besicileri ile köylülere büyük zarar verdiğini dile getirerek şunları söyledi: *“Tırtıl böceği son 10 gündür bölgemizde orman ağaçlarını tamamen kuruttu. Bu tırtıllar nasıl geldi bilgi sahibi değilim*

ancak bize büyük zarar vermektedir. Mevcut ormanda yayılan tüysüz tırtıl çok tehlikeli, çünkü zehirli bir haşeredir. Hayvanlar yaprakları yediği için zehirleniyor.”

Konu ile ilgili bilgi veren Tunceli İl Genel Meclis Başkanı Serdar Erdoğan, her yıl tırtıl böceği ve yılanların ormana salındığı duyumunu aldıklarını dile getirerek, doğru olup olmadığını araştıracaklarını ifade etti. Erdoğan şunları kaydetti: “Bu yılda bazı bölgelere böyle bir durum olduğu iddiası var. Şayet bu tırtıl böcekleri ormana bırakıldığı ispatlanırsa hem hukuki suçtur, güvenlik gerekçesiyle de bırakılmışsa bu suçtur. Böyle bir iddia var ancak ne kadar doğru olup olmadığını araştıracağız. Tırtıl böceği orman için biyolojik bir silahtır. Bazı haşereler ormanı yok etmek için kimyasal silahlardan daha tehlikelidir” dedi.

*Güvenlik güçlerinin ormanlık alanı uçaklardan attığı tırtıllarla yok ettiği, “biyolojik silah” olarak da adlandırılan bu saldırıda tırtıllar sadece ormanları değil alanda yaşayan köylülere için de tehlike teşkil ettiği iddia edildi.

Fırat Haber Ajansı'nın 3 Ağustos 2011 tarihli haberine göre, geçen yıl sonbaharda Haftanın Kandil, Zap alanlarına yönelik insansız hava araçları ile bazı maddeler atıldığı, köpüğe benzeyen bu maddenin kısa sürede tırtıl kozası olduğu anlaşıldığı, ağaçların yeşermesiyle birlikte tırtıllar atılan kovalardan çıkmaya başladığı, tırtıllar çıktıkları yerlerde ağaçların yapraklarını ve gövdelerini yiyerek ormanlık alanları yok ettiği iddia edildi. Yine tırtılların insan teninde çeşitli alerjik hastalıklara neden olduğu söyleniyor. Tırtılın değdiği insan teninin sürekli kaşındığı ve kızarıklık oluştuğu belirtiliyor.

**İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ
DÖKÜMANTASYON BİRİMİ**